

Nemunas

Nr. 40
(358-799)

2011 m.
lapkričio 24–30 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Karnavalinis šešmas ir skaudžios patirtys premjeriniame spektaklyje „Markizé de Sad“. Kauno valstybinio dramos teatro archyvo nuotrauka

Markizés mīslė 2 p.

Giedrius KUPREVIČIUS

IšArti dirvonai

Porcelianiniai
ginklai

2 p.

Romualdas RAKAUSKAS

Fotovi(t)ražai 39

Andrius JAKUČIŪNAS

Apie angelus,
tylą ir užmarštį 10 p.

Gediminas JANKAUSKAS

Rudens melancholiją
sklaido „Scanorama“

Dovilė ZELČIŪTĖ

Avanscenoje –
Vladas Bagdonas

Gediminas JANKUS

Skaudūs atsivėrimai:
holokausto drama

<http://www.nemunas.net>

9 770 134 314 007

Markizés mīslē

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Vienas keistas, īprastai logikai nepaklūstantis moters poelgis gali prikaustyti žmonių dėmesį ilgiems šimtmečiams. Markizé de Sad dvyliką metų laukė savo vyro grįžtančio iš kalėjimo, o sulaukusi tą pačią dieną jį paliko. Apie tai – japonų rašytojo Yukio Mishima pjesė ir naujoji Kauno dramos teatro spektaklio premjera „Markizé de Sad“. Režisierius Artūras Areima joje renkasi naują kelią – primirštą teatro scenos teatrališkumą, kurio yra pasiilgės, kurį lyg ir sufleruoja tema. Tačiau sudėtingam gyvenimui tinka paprastos formos – lyg atsvara (tokie ir buvo ankstesni pjesės pastatymai Lietu-

voje), tik ši kartą režisierius siekia peržengti dar vieną laiptelį. Keisti, susipyne veikėjų likimai, įmantrus, barokinis tekstas apjuosiamai neaprasta, karnavaline, groteskiška, žvilgančia, iki surrealizmo stilistikos besidriekiančia forma. Tekstas skausmingai sminga į pačius juodžiausius, klampiausius žmogiškosios esmės kladus, o paviršuje skamba juokas ir skleidžiasi netikros, pamaiviskos sypsenos. Vienintelė Markizé de Sad (aktorė Indrė Patkauskaitė) scenoje liko be grimo (vadinasi, jai leidžiama išsaugoti savajį „aš“), iš pradžių vaikiškai gležna ir trapi, vėliau pamažu keičianti pavidaus, žymincius asmenybės raidą ir jos kaitos ženklus. Balta spalva

virsta juoda, tačiau asmenybės tyrumo, nesuteptumo, atsilaiškymo idėja lieka svarbiausia. Gyvenimas be kompromisu, intuityvus noras išsiaiškinti svarbiausius pasaulio ir žmogaus sąrangos klausimus veda gana gūdžiai keliais. René de Sad kladžiojimai yra beveik visų žmogiškų ieškojimų atspindys – nuo sakralumo iki demoniškumo, nuo atsidavimo, aukos iki pasipriesinimo ir pergalės. Aktorė puikiai kuria tarsi vibruantį, virčiojančią, menkiausius impulsus sugeriančią vaidmenį, veikėjos idealizmas, šventumas netampa nei banalus, nei sentimentalus.

Aplink René telkiasi pačių įvairiausiu tipu galeryja. Režisierius į spektaklio veiksmą įtraukia ir pjesėje neminimą Markizę de Sadą, bet īgaunantį keistus, ne žmogiškus, o simbolinius pavidaus. Jo dvasia lydi veikėjas tarsi talismanas, o gal įkvėpėjas. To-

mas sugeba prasiveržti net per stora užteptą grimą, ir istorija paliečia gelmiškiausius klodus. Tačiau antrajame veiksme kurį laiką su sidaro chaotiška vaizdų, veiksmų sangrūda. Spektaklio audinys sutankėja, mizanscenos nespeja iki galo išsiskleisti, metaforos su gula per daug arti viena kitos, kol pagaliau veiksmas išeina į finalo tiesiajai ir nurimsta. Režisierui ir aktoriams vis dėlto pavyksta suvaldyti itin įnorinę ir nepaprassto subtilumo reikalaujančią spektaklio raišką. Kiekvienas kryptelėjimas čia gali atrodyti neskoniagis ir vulgarus.

Režisierius A. Areima, kuris pats buvo ir „Markizés de Sad“ dailininkas, kostiumų dailininkė Diana Kuzmickaitė, videomenininkė Živilė Mičiulytė iš tikrujų gali džiaugtis neabejotina sėkmė. Kauno žiurovai – proga pažiūreti puiķų spektaklį.

Porcelianiniai ginklai

Lapkričio 18 d. Kauno keramikos muziejuje atidaryta dailininko Jurio Berginso jubiliejinė paroda „Porcelianas“. Lakonišku ir paprastu pavadinimu. Gal todėl, kad pristatomas menininkas yra, dirbantis su trapia medžiaga, o gal – kad paroda jubiliejinė, vadinas, apžvalginė, retrospektyvinė, aprėpianti skirtingus dalykus ir reikalaujanti apibendrinimo. Visgi kūriniai nėra daug, nes technologija sudėtinga, medžiaga prabangi ir brangi.

J. Berginės dabar yra kaunietis, jis puikiai kalba lietuviškai, tačiau gimė ir augo Rygoje. Baidęs Rygos dailės akademiją išliejant kultūrinį Latvijos gyvenimą, aktyviai dalyvavo tarptautinėse konkursinėse parodoose, įvairoje šalyse vykusiuose keramikų simpoziumuose. Todėl dabar gali didžiuotis pasiekimais ir jų teikimu pasitikėjimu. Tarptautinio pripažinimo dailininkas sulaukė 1995 m., laimėjus antrą vietą prestižiniame keramikos konkurse Faenza (Italijoje), kuriamo dalyvavo menininkai iš 59 pasaulio šalių. J. Berginės darbai buvo eksponuoti Faenzos keramikos muziejaus kolekcijos parodoje kartu su žymių pasaulio dailininkų kūriniais. Jo sukurtose porceliano objektuose, keistai panašiuoju iš natūrmortus iš šiandien mūsų kasdienybėje pasitaikančių daiktų, itin savita menine raiška išskamomis tiek socialinės, tiek egzistencinės temos.

J. Berginės – vienas aktyviausių Kauno keramikų, jo dėka gimė tarptautinė renginių: Baltijos šalių keramikos paroda „Pavasaris“, tarptautinis keramikos simpoziumas „Redukcinis degimas“. Menininkas atstovauja Kauno keramikų grupė „Mes“, yra šių reikšmingų parodų katalogų sudarytojas. J. Berginės – Latvijos ir Lietuvos dailininkų sąjungų, IAC – Ženevos tarptautinės keramikos akademijos – narys.

Sukakties proga lankomės parodoje ir kalbiname keramiką.

– Jubiliejas buvo akstinas surengti parodą, šiaip nebūciau to ēmėsi – organizavimas reikalauja daug jėgų. Vis dėlto džiaugiuosi pristatydamas savo darbus. Jie sukurti įvairiais periodais, todėl kai labai skirtinių kalbos, nors ir panašiai kodais. Tuo metu, kai baigiau mokslius, Latvijos keramikos mokyklai buvo būdinga avantgardinė kryptis, poparto stilistika. Visi dirbome šiek tiek pana-

šiai, bet ieškojome savo braizo. Tuomet ir pasinėrė į socialines temas, kurias tėsiu iki šiol, nes jos, manau, svarbiausios. Porcelianas – prabangi medžiaga, susijusi su buržuaziniu gyvenimo būdu, o mano kuriams simboliai jam kardinaliai prieistarauja, oponuoja, net paneigia jį. Šios dvi priesbės susijungia ir kuria įtampą. Stai vienas pavyzdys – konceptualus arbatinukas, ant kurio atsiduria sovietinių lyderių portretai, kryžius ir cigarečių pakelis, simbolizuojantis kapitalizmą. Taip atsitiko, kad mums vietoje vienos bologių siūlė priimti kitą, ir niekas to net neįtarė, nemégino saugetis.

– Vadinas, kritikuojate visas ideologijas, tad kur link siūlote etiti?

– Taip, manau, reikia ieškoti naujų išeicių. Tačiau čia jau ne menininkų rūpestis. Mes tik pajuntaime, apčiuopame skaudulius, stengiamės apie juos kalbėti, kartais juos net išpranašaujame. Vieną savo vazą, kurios simboliai kalbėjo apie artejančią krizę, nulipdžiau dar 2007 m. Tada jaučiau, kad laukia panašūs sunkumai, o aplink girdėjosi balsai, kviečiantys toliau pirkti butus, naujus automobilius, be paliavos skolintis. Dabar ir pačiam keista panašiuoju iš natūrmortus iš šiandien mūsų kasdienybėje pasitaikančių daiktų, itin savita menine raiška išskamomis tiek socialinės, tiek egzistencinės temos.

– Ar žiūrovai lengvai perskaito tokius simbolius? Menui konceptualėjant autoriams vis dažniau tenka aiškinti idėjas.

– Mano simboliai dažniausiai gana paprasti ir suprantami, atėjė iš kasdienybės. Daugelis prisimena laikus, kai galvojome, kad bananai ir apelsinai auga Maskvoje. Ragaudavome jų tik išskirtinius atvejus. Kartą pamačiau moteri, sėdinčią prie pilnos dėžės bananų ir vieną jų su nepaprastu pasimėgavimu valgancią. Taip man bananas tapo siekiamybės, gražios atities simboliu. Komponuoju daug tokų kontrastingų objektų ir sudarau savotiškus natūrmortus. Kai pasaulinių lyderių atvaizdai pabordo, ant arbatinuko nutapiau savo katiną, ir jis apvažiavo beveik pusę pasaulio. Tik gaila, kad katinui blogai baigėsi, jis žuvo, todėl daugiau artimų žmonių ar gyvūnų savo kūrinuose nevaizduosi.

– Na va, porcelianas nesudužo, o katino nebėra.

– Tačiau jis dūžta ne taip jau retai. Išsiunti į kokią parodą kūrinį, o atgal gaumi tik šukes. Gaila. Nepaisant to, labai džiaugiuosi tapęs keramiku. Aš net šešerišius metus mokausi tapybos, dizaino, bet dabar ši sritis manęs netraukia. Negaliu joje išsitekti. Tapydamas ant porceliano lyg ir atgaivinu šiuos savo

gebėjimus, tačiau dabar dirbu „erdvėje“, konstruoju sudėtingas formas, ir man tai teikia didesnį pasitenkinimą nei plonščia drobė.

– Vadinas, porcelianas brandus ne tiek kaip medžiaga, o dėl jidėto darbo? Kokį porcelianą jūs naudojate?

– Galbūt ir taip. Pasaulyje yra šimtai porceliano rūsių, todėl tenka pasirinkti. Aš naudoju angliską kaulinį porcelianą. Man jis tinka dėl tam tikrų savybių, kurios padeda pasiekti norimą rezultatą, o kitiems priimtinias visiškai kitoks. Kadaisė Kauno „Jesies“ mėgino surūpinti savo porcelianą, panasūjant angliškajai. Atrodo, pavyko visai neblogai, net apdovanojimas buvo įteiktas, tačiau kažko vis dėlto jam trūko – galbūt labai mažo komponento. Deja, šis porcelianas sunikiai jungiasi su glazūra, todėl ištinka daug nesėkmėi. Būna, visomėnesio darbas iš krosnies ištraukiamas suskiles. Gaila pastangų. Tiesa, dirbdamas su brangiu kauliniu porcelianu negali daryti to, ką galbūt norėtum, kurti didelių, išpudingų objektų, nes riboja kaina.

Manau, dėl šios priežasties ir retas skulptorių nesivaržydamas įgyvendina savo idėjas.

– Jau užsiminėte apie Latvijos keramikų mokylos ypatumus. Apie juos, nors jau seniai gyvenate Lietuvoje, tikriausiai vis dar daug žinote?

– Mokyklų istorija ir Lietuvos, ir Latvijos panaši. Kaune keramikos studija įsteigta 1931 m., o Latvijoje keliais metais anksčiau. Tačiau ne tai svarbu. Lietuvos studijai vadovavęs Liudvikas

Strolis mirė dar visai nesenai, jo patirtis perimta, o Latvijos keramikos katedros įkūrėjas Rudolfas Pelšė buvo išvežtas į Sibirą su kitais inteligenčiais pačiais žiauriausiais laikais. Siekta kuo daugiau sunaikinti, ir iš dalies tai pavyko. Studentai jau neprisimena nei studijos įkūrėjo, nei pačios darbo pradžios. Nutrūko esminis saitas. Todėl vieną savo parodoje eksponuojamą darbą paskyriau profesoriui R. Pelšei.

– O kokių skirtumų matote šian-dien lygindamas lietuvių ir latvių kūrybą, juk organizuojate gana daug bendrų parodų?

– Manau, esminis skirtumas tas, kad lietuvių kūriniai labai skulptūriški, apibendrinti formų (tuo jie artimi amerikiečiams), o latvai dar dažnai kuria funkcionalius darbus. Juk nuo seno taip susiklostė, kad keramika dažniausiai laikome lėkštėles ir puodelius, nors pasaulyje, ypač Europoje, vyrauja konceptualumas, kaip ir visose kitose meno srityse. Labai stiprios keramikos tradicijos išlaikytes Rytų šalyse.

– Paskutinį jūsų darbas jau žy-mi naujas paeškas?

– Taip, aš kiek nutolau nuo socialinės tematikos. Dabar žvilgsnis krypssta į mūsų pradžių pradžią – virvelinės keramikos atėjimą į Baltų žemes. Prie Baltijos jūros gyvenama jau 5000 metų. Likę ženkli, simboliai ir ornamentai mus lydi iki šių dienų, tačiau mes to dažniausiai nepastebime. O senovėje jie buvo be galio svarbūs, perduodavo reikalingiausią informaciją. Keramikoje ryškiai atspindėti du pagrindiniai baltų dievai: Dangaus Sau-lės Dievas ir Žemės Dievė. Nustumbi panašių, beveik identiškai su tampančiu simboliu aptinkę senovės Rytų keramikos dirbiniuose.

Seniausia pasaulyje Japonijos ir Kinijos keramika dekoruota išpaudo metodo metodu tais pačiais ornamentais. Baltų kultūros įtaka plečiasi pažvelgus ir į senuosius upių pavadinimus, kurie aptinkami Prancūzijoje, Airijoje... Baltiškuosis žodžius primenančiu hidronimų galime aptikti net Kinijoje, Tibete. Akivaizdus sutapimas: kur baltiški hidronimai ar vietovardžiai, ten ir virvelinės keramikos pėdsakai.

– Tai jūsų spėjimai ar patvirtinti faktai?

– Aš labai domėjaus ir dariau išvadas. Tai tik spėjimai, kuriuos turėtų tikrinti mokslinkai. Deja, jų išvadų tenka labai ilgai laukti, viskas stovi vietoje. Beje, mokslinkai nepriima keramiką pagalbos. Tačiau aš manau, kad daug ką galima sužinoti intuityviai. Keramikai yra menininkai, išmanantys kūrybinę kalbą. Ši logika gali padėti atskleisti kai kurias paslaptis. O dabar išpūdis toks, kad sėdime ant didelio aukso kalno ir patys to nežinome.

– Kodėl nuolat rengiate parodas, juk organizacinių rūpescių slėgiai ir dažniausiai trukdo ramiai dirbtai?

– Taip, parodas rengti néra lengva, tačiau tai galimybė susitikti, perduoti vienas kitam patirtį, burti bendruomenę. Manau, kūrybinės sajungos turi atlkti savo tikrą funkciją, o ne tapti formaliomis organizacijomis. Susirinkę mes vieni iš kitų mokomės. Būna, kad dirbant entuziazmas slopsta, nerandama naujų idėjų ir krintama į duobę. Tokiu periodu stengies menininką palaikyti, pakvesti į parodą – matatai, kaip jis pamažu atsitiesia, vėl ima kūrybingai dirbtai.

*Kalbėjosi
Audronė MEŠKAUSKAITĖ*

Viltai

Gediminas JANKAUSKAS

Jei apžvelgtume per metus kino teatruose mums siūlomų pažiūrėti filmų sąrašus, nesunkiai išiti kintume, kad juose dominuoja Holivudo konvejeriuose masiškai gaminama ryški, bet bevertė produkcija. Jeigu ne festivaliai, gerų europietiškų filmų ir komercinio niekalo santykis, kalbant sportiniais terminais, būtų panašus į mėgėjo ir profesionalo rungtynių rezultata. Laimė, mirti nuo tokios „bado dietos“ ir visiško intelektualinio išsekimo neleidžia prancūziški „Žiemos ekranai“, iš šaltojo sezono letargo budinantis „Kino pavasaris“, rudens kino fiestų paradą pradedantis tarpautinis Kauno kino festivalis ir Šiaurės pašvaistės šviesomis rudens melancholiją sklaidanti „Scanorama“, skirta ne tik Šiaurės salių kiniui. Šis festivalis, kaip išrosta, starstuoja Vilniuje ir paskui keliauja į Laikinąjį sostinę, Klaipėdą, o sie- met dar ir į Šiaulius.

„Galvok, ką nori!“

Nors šiaurietiška dimensija išlieka svarbiausias šio kino festivalio akcentas (jį reprezentuoja „Naujienos iš Šiaurės“ ir du ciklai, skirti Nyderlandų kinui), dabartinė „Scanorama“ – tai ne vien Skandinavijos šalių ar Baltijos jūros regiono filmai. Festivalio struktūroje – vienuoliukų įvairių programų, kurias siemet užpildė daugiau nei 100 filmų.

Programa „Kertant Europą“ sudaryta iš europietiško kino. Cikle „Neišgalvotas gyvenimas“ pateikiamas pagal realius įvykius sukurtojus jaudinančios dramos ir dokumentika. Konkursinėje programoje – net aštuoni nauji lietuvių darbai. Matysime Julijos bei Rimanto Gruodžių kūrybos retrospektyvą (devyni dokumentiniai filmai). „Naujajame Baltijos kine“ bus pristatyti Latvijoje ir Estijoje sukurtojus naujienos. Klasiką reprezentuoja keturi vaidybinių kino filmų ciklas „Mosfilmo“ legendos“.

Kadangi net trumpai apžvelgti vi- su „Scanoramos“ filmų neįmanoma, nusprendžiau imtis anksciau pasiteisinusios taktikos – pateikti subjektyvios selekcijos rezultatai. O jau „Nemuno“ skaitojai tesprendžia, kaip jį vertinti. Pasinaudokime festivalio organizatorių siūlymu vadovautis šūkiu: „Galvok, ką nori!“

Galvokit, ką norit, bet kone ge- riausiu „Scanoramos“ filmu – danų režisieriaus Larso von Tiero „Me- lancholijos“, prancūzo Michelio Hazanavičiaus nebylios komedijos „Artistas“, vokiečių režisieriaus Wi- mo Wenderso dokumentinio filmo „Pina“ ir rusų režisieriaus Aleksandro Sokurovo „Fausto“ – išsamesnės analizės čia nebūs: ji jau atlikta ankstesnėse „Nemuno“ festivalių apžvalgose. Verčiau palikime vie- tos filmams, kurie tikrai nusipelne didesnio dėmesio.

Rusų „Naujosios bangos“ perliukai

Gerau, kad dairydamiesi į Šiaurę ir į Vakarus, nepamirštame didžiojo Rytų kaimyno. Juk dabartinės Rusijos kinas – ne vien mūsų didžiuosiuose ekranuose kartais matomas komercinis šlamštas, bet ir geri filmai, viešintys garsiausiuose pasaulio festivaliuose. O ką jau kalbėti apie rusų kino klasiką! Su ja mūsų jaunajį žiūrovą būtina supažindinti. Ir vyresnie-

Žydaitės istorija: „Juodoji knyga“.

Rudens melancholiją sklaido „Scanorama“

siems bus pravartu prisiminti jaunystėje matytus filmus arba pagaliau peržiūrėti tas juostas, kurios sovietinių censorių septintajame dešimtmetyje buvo uždraustos ir laukė savo premjeros iki pat socializmo žlugimo.

Vaidybinių kino filmų cikle „Mosfilmo“ legendos“ pristatomie keturi kūriniai. Trys iš jų sulaukė griežtos partinės obstrukcijos ir nuo žiūrovų ilgam buvo paslėpti „ant lentynos“ (tik M. Gorbačiovui pradėjus „perestroiką“ jie tapo prieinami). O ketvirtasis pasirodė tada, kai laukinio kapitalizmo šešmas sunaikino Rusijos kino pramonę beveik iki pačių pamatu.

Režisierius Marleno Chucijevos „Liepos lietus“ (1966 m.) kurtas tuo- met, kai tapo aišku, jog Stalino kultą pasmerkusio partijos XX suvažiavimo išprovokuotas politinio „atšilimo“ laikotarpis baigėsi. Pasibaigė ir neilgai trukusi galimybė skaityti A. Solženycino kūrinius bei žiūrėti rusų „Naujosios bangos“ filmus. Pirmas signalas pasigirdo kiek anksčiau, kai visose valdžios instansijose buvo stipriai „tarkuojamas“ kitas M. Chucijevos filmas „Man 20 metų“ (1964 m.). Pagal poetą Genadijus Špalikovo scenarijų sukurta lyrinė drama kurį laiką buvo rodoma, bet cenzoriams nepatiko, jų manymu, ne- tinkamai pavaizduotas jaunimo po- žūris į komunizmo idealus, ir filmas iš ekrano dinga (jis atkurtas 1988 m.).

Už tas pačias nuodėmės kliuvo ir „Liepos lietu“, nes filmo herojai paneigia Vladimiro Iljičiaus teiginį, kad neįmanoma gyventi visuomenėje ir būti už jos ribų. Trisdešimtmeciai filmo herojai kaip tik tai ir daro. Tipografijos fabrike dirbanti Lena atsidūrė kryžkelėje – ji abejoją, ar verta tekėti už perspektivaus mokslinko Volođios, kuris, anot kolegų, yra „išmag- netintas, atsparus šalčiui, neperšlam- pantis ir nerūdijantis, taip pat nedede-

Geriau už Aleksejų Petrenką Grigorijaus Rasputino kine niekas nėra suvaidinės.

gantis tankiuose atmosferos sluoksniuose“. Keli mėnesiai šios porelės gyvenime – nuo liepos lietaus iki vėlauks rudens – apima skaudžių apmaštymų ir moralinių vertybų perkainojimo periodą. Egzistencinio nerimo atmosfera paveikusi ir kitus filmo herojus – vienišą „moksliuką“ Vladiką ir buvusį laktiną Aliką, be reikiamas pagarbos (tiksliu, su neslepiamu ciūniškos ironijos doze) prisimenantį karą (ji suvaidino „atšilimo“ siela va- dintas dainininkas Jurijus Vizboras).

Punktyru pasakojamas siužetas filmo autoriams buvo tik pretekstas sukurti gražų kino polifonijos kūri- ni, kurio neskubus ritmas, poetinių potekščių kupini dialogai, ilgos Maskvos gatvių panoramos ir su pa- simėgavimu portretuoju veidai už- būrė neįtikėtinai gaiviai atrodančia plastika ir išpūdinga vizualine muzika. I Vakarus emigravęs menotyrininkas Aleksandras Genis svarbiausius filmo pliusus įvardijo taip: „Tie ilgi planai, pagal anuometinę madą iliustruojami Bacho muzika, pasizýimi ypatinga kinematografinė magija, kuri,

beje, dingsta, vos tik herojai ima kalbėti. „Liepos lietus“ nepanašus į įprastą pasakojimą, greičiau tai eski- zai, apybraižos. Kamera lengvai nu- krypsta nuo siužeto, kad pažvelgtų į šalutines linijas, pasigrožę interje- ru ar įdomiu veidu. Tokia kompozicija sieja „Liepos lietu“ su geriausiais prancūzų „Naujosios bangos“ film- mais.“

Deja, siapas „geležinės uždan- gos“ gyvenę sovietiniai kritikai svie- dė filmo autoriams „svininius“ argumen- tus – silpnas scenarius, preten- zinga režisūra ir buržuazinis estetiz- mas, kuris tarybiniam menininkui tu- ri būti svetimas. Parodomasis teis- mas spaudoje nesuteikiant galimybės rūmtai apsiginti tikslą pasiekė – M. Chucijevas iš kino buvo pri- verstas ilgam pasitraukti. Dabar „Liepos lietus“, anot a. a. kritiko Mirono Cernenkos, vadinamas reviemių anai epo- chai.

M. Chucijevos bičiuliui Andrejui Končalovskiui tuomet irgi kliuvo. „Ant lentynos“ jau buvo padėtas jo ir Andrejaus Tarkovskio kartu staty-

tas „Andrejas Rubliovas“. Tokio pat likimo sulaukė ir kitas A. Končalovskio darbas – „Istorija apie Asią Klia- činą, kuri mylėjo, bet neįstekėjo, nes buvo išsidid“ (1967 m.). Jau naujais laikais pasirodžiusioje knygoje „Aukštinanti apgavystė“ (1999 m.) režisierius taip aprašo šio filmo spe- cifiką: „Norejosi į kino juostą supro- jektuoti neimantriai gyvenimo tékmę. Tiesiog tarsi kronikai nuolat filmuo- ti žmogaus gyvenimą, o paskui mon- tuojant eliminuoti neįdomius momentus. Manau, kad „Asia“ negaile- tingai smogė neįšlavinto skonio žiū- rovams dėl paprastos priežasties. Gy- venimo tiesa persmelkė savo skaus- mu, skurdū ir dvasinį šalčių. Nes anoję Sovietų Sąjungoje buvo neleidžiamā būti nelaimingam. Visi buvo laimingi. O kraujų upės tekėjo... O aimanos nenutilo...“

Aišku, valdžiai negalejo patikti nenulauotas kaimo gyvenimo vaiz- davimas, iki menkiausios smulkme- nos tikros kolūkiečių neparadinės kasdienybės detalės, karo ir stalinių lagerių patirtimi pažymėti ryškūs tipai (tik pagrindinio vaidmens at- likėja Ija Savina ir jos kolegė Libovė Sokolova buvo profesionalias aktorės), kalbantys nesuredagotus žodžius – visa tai kompromitavo nuo revoliucijos laikų išdidžiai neštą lium- penų filosofijos lozungen „Proletaras neturi tėvynės“. Septintajame dešimtmetyje galingai iškilusi „kaimiškos“ prozos banga pagaliau išskėda auga de- šimtmecių slėptą tiesą apie tragiską Rusijos valstietijos dalį. A. Končalovskio filmas, išvengęs visų „etno- grafinio kino“ pavojų, šiam chore nuskambėjo itin švaria gaida.

Imperijos žlugimas

Du kitų ciklo „Mosfilmo“ legen- dos“ filmai – tai istorinės tematikos dramos „Agonija“ (1981 m., režisie- rių Elemas Klimovas) bei „Caro žu- dikas“ (1991 m., režisierius Karenas Šachnaazarovas). Juos séja bandymai išsigiliinti į Rusijos įvykius, pasibaigusius bolševikų perversmu ir caro šeimos nužudymu. Abiejose paskutinių Rusijos imperijos carą Nikolajų antrajį („Rusijos žemiu šeimininką“, kaip jis save įvardijo gyventojų su- rašyme) suvaidino garsūs aktoriai Anatolijus Romašinas („Agonijoje“) ir Olegas Jankovskis („Caro žudike“). Bet ne jie yra svarbiausiai abieju filmų herojai. „Agonijoje“ daugiausia dė- mesio skiriamas Grigorijui Rasputiniui, tapusiam šiurpiu „prakeiktų dienų“ simboliu ir imperijos kracho pranašu. O „Caro žudike“ centrine figūra tampa Jakovas Jurovskis, 1918 m. liepos 16-osios naktį Jekaterinburge vadovavęs caro šeimos su- šaudymui. Jis suvaidinti buvo pak- viestas garsus britų aktorius Malcolmas McDowellas.

Svarbiausiai „Agonijos“ įvykiai ru- tuliojasi 1916 m. Karas, intrigos ir ne- regėto masto vagystės pastumėjo Ru- siją prie pavojingos ribos. Caro ne- ryžtingumas tik dar labiau aštrina vi- sus konfliktus. Užtai Sibiro mužikas Grigorijus Rasputinas jauciiasi esąs tikras viešpats. Vieno jo žodžio pa- kanka, kad ministrų taptų carienės fa- voritui palankus žmogus arba net ka- riūmenės dalinių pakeistų savo dis- lokacijos vietą.

Nukelta i 4 p.

A v a n s c e n o j e – V l a d a s B a g d o n a s

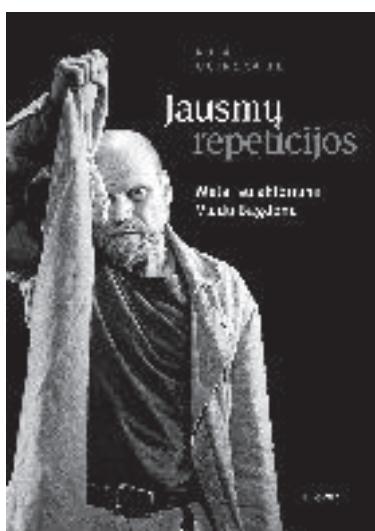
Iš laiškų Rūtai O.

Dovilė ZELČIŪTĖ

Šiuos tekstus inspiravo neseniai pasirodžiusi Rūtos Oginskaitės knyga „Jausmų repeticijos. Metai su aktoriumi Vladu Bagdonu“ („Tyto Alba“, 2011)

Neatsimenu, kada paskutinį kartą šitaip „rijau“ kokią knygą kaip „Jausmų repeticijas“, t. y. tavo „metus su aktoriumi Vladu Bagdonu“. Ir stabdžiau save, kad taip neskubėčiau, prateščiau saldžiai kankinanti skaitymo malonumą. Rūta, o juk tai ne vien Vlado Bagdono gyvenimas. Tai ir laikas, kuriame mes buvome, tai spektakliai, kuriais žavėjomės ir kuriuos sekėme, idėjos, kuriomis alsvavome. Tai nuolatinė artistų savirauža, tiek tau, tiek ir man pažiūra nuo vaikystės. Gal todėl nenuostabu, kad beveik vienu metu parašėme „teatrines“ knygas, kurių padavinime vienas žodis *sutampa!* (Turui galvoje savo knygą „Po repeticijos“ ir R. Oginskaitės „Jausmų repeticijas“). Mirk nesikelk, ir kaip mums taip išejo, a?

Dedikacijoje paraše, kad tai jūs su Vladu B. sukurtas aktorius Bagdonas. Šyptelėjau. Suprantu tame. Aktoriaus sielos efemerija apdumia akis netgi jam pačiam: kas jis?

Iš kaip gali pajęgti jo portretą išremini rašantysis, jei dažnai patsai teatru atnaujintysis trauko pečiaisiai maždaug taip: gal nieko reikšmingo ir nepadariau, nematau savo darbe jokią stebuklą. Ir tai ne poza.

Galinga knyga, 300 puslapių! Skaitau ir ieškau paliudijimų, kuo išskirtinis būtų aktorius V. Bagdonas jo nemačiajam scenoje arba nedaug mačiūsiam? Pati sprendžiu, kaip, kokiomis priemonėmis išvardytu ir užfiksoti ne tik sukurta charakteri, bet ir vaidmens sielą – ar žodžiai yra įgalūs? Šitai nuosekliai

darė Dana Rutkutė, savo kalba tarytum fotografavo mylimus artistus, spektaklius, nepaleisdama ir dvišios. Ir tu tai darai knygoje. Tačiau pripažink, kad labiausiai mus paveikusius vaidmenis ar spektaklius aprašyti nėra paprasta: kad ir kaip stengtumeisi, užgraužia apmaudas – tai, kas scenoje genialu, žodžiais sunkiai įvardijama. Juk ir tu knygoje prisipažišt: „Negaliu rašyti apie Bagdoną Otelą. Lyg savo pašlapis turėčiai atskleisti. Gal padėtų koks vadovėlis, mokantis rašymo apie aktorystę metodų?“ V. Bagdono balse tarytum sutelktą paulio tvarka ir ramybė: žvelgiant į jį ir klausantis apima visiškas sau-gumo jausmas. Tai aktorius, stulbinantis nuostabai sustyguota pu-siausvyra: emocijos, išminties, ramybės ir nerimo. (Na va, vos ne ei-lėrastai parašiau.)

Bagdono vaidintas Otelas man tiesiog „nunesė“ protą. Buvau transe. Mačiau keletą sykių. Po antro karto (žiūréjom abi su seserim, vaidino Kauno muzikiniame) išėjome virpédamos į apšviestą miestą ir stovėjome nesusivokdamos, ką dabar daryti. T. y. – ką daryti su savo gyvenimais. Patraukėme pas mane. Pusė nakties – virtuvėje, prie nesibagiančios arbato puodelių. Spektaklis, o ypač – Bagdono kančia, mus tiesiog „nuskuto“. Verkėm ir

juokémės, aiškinomės, ką mes čia gyvename. Ir dabar, rašydama, apsižiliumbiu, prisiminus tą išgyvenimą. „Otelas“ sugražino prie dieviškosios mūsų gyvenimų paskirties – *kūrybos* ilgesio. Nukrapštė purvą. Už tai Bagdonui būsiu visą gyvenimą dékinga. Skaitau knygą, džiaugiuosi, mėgaujuosi. Verkiu. Kviečiuosi Jurgi į kambarį, cituoju. Baltais tau pavydžiu to kartu praleisto laiko. Išstabu, žaisminga knygos intonacija. Skaitau ir labiau girdžiu save. Lengviau būnu, kai suniku. Su šia knyga apie meistrą, kuris, regis, pats savo vertės né nenu-tuokia. Tačiau jautrai galvoja apie jaunus žmones, už kuriuos atsako. Apie savo studentus.

„Nuo pat pirmųjų dienų prašau, kad jie net ir blogiausiuose dalykuose, prastuose spektakliuose neieškotų nieko bloga, kritikuoti-na“, – V. Bagdonas.

Dar noriu to laiko – su knyga, su pažemis ir ašaromis, kai apgalviju man nepažįstamą Vilnių, su svajonėmis ir klaidžiojimais po ji – buvusi per tavo ir Bagdono dialogą, per aktoriaus vaikystės ir jaunystės prisiminimus. Tokia keistai dramatiška Bagdono sielos medžioklė, „žvejyba“, drugelio gaudymas – kur jis, kas jis, kaip ir kodėl?

Impresionistinis išpuolis, trapu, milžiniškas faktologinis darbas, o svarbiausia – prisijaukintas žmogus, kuris nebijo *sakyti* savęs. Nebijo būti paprastas ir atlapas iki nuogumo – šalia esančiam / esančiajam.

Iš kitos pusės – viso laiko istorija, kultūros istorija, mūsų gyvenimo liudijimas. (O juk ir aš ten buvau! Kad ir ne tame mieste, tačiau tame pačiame laike, toje pačioje teatro ir kasdienybės būtiškoje buitiškoje atmosferoje.) Nuostabus audiyns, nuaustas *gyvenimas*, jis knygoje tiesiog sugražintas. Skaitau, o jausmas, lyg alkis tekstu ne mažėja, bet auga. Pykstu, kad per greit skaitosi.

Tarpais užgniaužia gerklę: brangintina knygos savybė – drasa. Kaip ji pasiekta, kokiomis ilgametėmis (?) bendravimo paslaptimis ir būdais prieita iki atvirumo? Kartkartėmis Bagdonas man atrodo netgi kiek ciniškas – tada, kai taip paprastai, „ūkiškai“ nvertina savo triūsą, supaprastina kūrybines situacijas. Repeticijos, spektakliai, premjeros, peržiūros. Lékimas risčia per valandas, teatrus, pjeses, ieskant – ko? Greičiausiai – išspildžiusio savęs. Suvokiu, kad V. Bagdono savikritiškumą ir reiklumą sau pirmiausia suformavo labai sąžiningas santykis su aktoryste ir pagrindiniu aktoriaus darbo „instrumentu“ – siela. (Ogi ir kūnu, be abejo.) Bagdonas jokiu būdu nemenkina savęs tyčia. Bet ir neromantizuoją savo profesijos. Greičiau – deromantizuoją. Kaip ta galima poza, savęs sudramatinimas, taip būdin-gas meno (o teatro – itin) žmonėms, „meno aukos“ sindromas nuo Vlado B. veido nukrapštytas?

Nukelta i 8 p.

R u d e n s m e l a n c h o l i j ą s k l a i d o „Scanorama“

Atkelta iš 3 p.

Prieš tokią savivalę Valstybės Dūmoje griežtai pasisako juodašimcių lyderis Puriškevičius, o kunigaikštis Felikzas Jusupovas jau buria sąmokslininkus, kurių misija – nužudyti apsišaukėli ir išgelbėti tévynę.

Pirmas scenarijus variantas vadinosi „Antikristas“, bet 1966 m. Kinotocha jam nepritarė. Kitas variantas „Agonija“ savo kryžiaus kelius pradėjo 1967-aisiais. Filmas Sovietų Sajungoje buvo ilgai uždraustas ir ekranus pasiekė tik devintojo dešimtmecio pradžioje, o 1982 m. jis apdovanotas FIPRESCI prizu Venecijoje. Laikas „Agonijai“ tikrai nekenkia, o dabar, kai Rusijoje vis labiau plinta monarchinių nuotakos, ją žiūrėti dar įdomiau. Geriau už Aleksejų Petrenką Grigorijaus Rasputinu niekas nėra suvaidinės.

„Caro žudika“ sunku pavadinti biografiniu filmu. Autoriai pasirinko labai komplikuotą misterijos metodą. Pirmosios filmo dalies įvykiai klostosi šiuolaikiame beprotinamye, kuriame pacientas Timofejevas įsivaizduoja esąs caro šeimos žudikas Jurovskis. Norėdamas padėti ligoniniui atskiratyti įkyrios manijos, gydytojas Smirnovas apsimeta Nikolajumi II ir visai rimtais įsitraukia į šį žaidimą, finale net vyksta į Jekaterinburgą (sovietmečiu jis padavintas Sverdlovskui) numirti. Įdomiausia šiame filme, kad skaudžius savo šalies įvykius režisierius įvelka į alegorijos apdarą ir naudojasi rusų kinui nebūdingos psychoanalizės metodais. Autoriams labai svarbios ne tik istorinės realijos, bet ir asociacijos su dabartimi, ir jų siekima itin delikačiai, neideologizujant, be patoso. Tai buvo panasū ir raginimą apsilvalyti praeities nuodėmes ir atlkti atgailą. Ją rusai atliko tik 2000-aisiais, kanonizavę nužydutus Romanovų šeimos narius (be-

je, šios ceremonijos dokumentiniai kadrais baigiasi režisieriaus Glebo Paulifovo istorinė drama „Romanovali, palaimintoji šeima“, kuriuoje Jurowskį vaidino Liubomiras Laucevičius).

Dar galima pamatyti

Nors „Scanorama“ jau kaip reikiant, „išsivažiavo“, dar galima pamatyti daug gero kino. Rekomenduoju keletą labai skirtingu filmų, kurių peržiūrai skirtas laikas tikrai nebus išsvaistytas vėjais.

* Norvegų režisierius Marius Holsto drama „Velnij salos karalius“ pasakoja apie legendomis apipintą Bastiojos salą, kuriuoje XX a. pradžioje įkurtas nepaklusnių berniukų internatas. Cia geležinė tvarka, o nuo visuomenės atskirti nepilnamečiai auklėjami sadistiniai metodais. Vie-

ną dieną į salą išlaipinamas septyniolikmetis Erlingas. Gindamasis jis netycia nužudo policininką, todėl suėjus aštuoniolikai bus perkeltas į suaugusiųjų kalėjimą. Vaikinas turi aiskų tikslą – žūbtūb pabėgti.

* Filma „Flamenko, flamenko“ visų pirmą norėtusi rekomenduoti tems, kurie kas savaitę „kepa“ šokių choreografijas nesibaigiantems muzikiniams TV projektams ir nesuklina tituluotis šokių dievais. Ispanų režisieriaus Carlosa Sauros darbu galerijoje daug unikalių filmų, kuriuose dramatiški siužetai pasakojami šokių plastikos kalba: „Karmen“ (1983 m.), „Meilė-burtininkė“ (1986 m.), „Tango“ (1998 m.), „Iberija“ (2005 m.). Naujausiai filme apie gyvenimą, meilę ir mirtę Mastro kalba flamenko ritmu.

* Režisierius Paulo Verhoeveno karinė drama „Juodoji knyga“ (2006 m.) nukels į 1944-ųjų vasarą. Baigiantis Antrajam pasaulyniui karui jauna žydaite Reičel, gelbėdamasi nuo persekiojimų, randa priešlobstį Olandijoje. Čia narsi mergina prisededa prie pasipriešinimo judėjimo. Kad išgelbėtų iš kalėjimo kelis kovotojus su faizmu, ji tampa aukšto rango vo-

kiečių karininko meilužę. Tačiau operacija žlunga, o narsi mergina sulaukia visai ne padėkos už pasi-aukojimą, bet kaltinimų išdavyste.

* Prancūzų dramos „Ministras“ (originalus pavadinimas „Valstybės valdymas“, 2011 m., režisierius Pierre’as Schoelleris) epigrafu galėtų būti sparnuoti prezidento Charleso de Gaulle’io žodžiai: „Politika yra pernelyg svarbus dalykas, kad ją būtų galima patikėti politikams.“ Filmo autoriai atskleidžia kai kuriuos „valdžios koridoriuose“ visada egzistuojančius politinių manipuliacijų elementus – cinizmą, šantažą ir ižūlų melą (žinoma, visa tai pateisina „valstybės interesais“). Bet yra ir grynai prancūziskos specifikos. Ją padės suprasti kita Ch. de Gaulle’io mintis: „Kaip galima valdyti šalį, kuri turi 246 sūrių rūsių?“

* Filmas su samoninga gramatine klaida pavadinime „Polisija“ (2011 m.), anot režisierės Maiwenn Le Besco, pasakoja, kad „smurtas gali būti nebylus, ir tai pati baisiausia jo forma“. Štai tiesą puikiai žino policijos vaikų apsaugos daliu darbuotojai, kuriems kasdien tenka gaudyti vaikų prievertautojus ir nepilnamečius vagilius, taip pat apklausinėti įtarimuošius seksualinio prievertavimo bylose. Šie žmonės vadovaujasi gyvenimo patvirtintu principu: „Niekada nebūna taip blogai, kad negalėtų būti dar blogiau.“ Būtent todėl jie yra tikri optimistai.

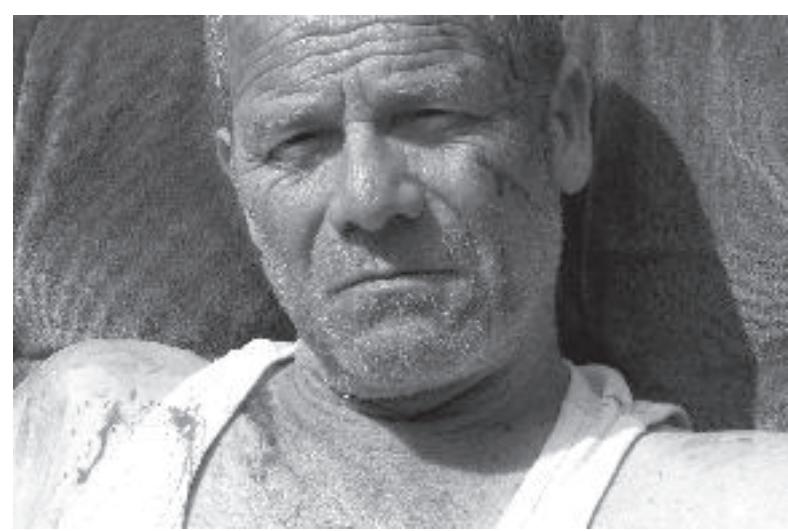
* Nepataisomas optimistas bei romantikas yra ir jaunasis britų filmo „Aš – Oliveris Teitas“ (2010 m., režisierius Richardas Ayoade’as) herojus. Penkiolikmetis Oliveris panašus į būsimą literatūros genijų: jis skaito enciklopedijas ir kitas protinges knygias, o savo gyvenimą vaizduojasi kaip filmą, susuktą 8 mm juosteje prancūzų „Naujosios bangos“ stiliumi: „Man atrodo, kad vienintelė galimybė išverti gyvenimą yra įsivaizduoti save absolūciai kitokiomis aplinkybėmis.“ Deja, realybė – tai ne svajonė kuriamas kinas.

* Šiemet Kanų kino festivalyje geriausiu režisieriumi pripažintas Nicolas Windings Refnas filme lakonišku pavadinimu „Važiuok“ ne tik atkuria devintojo dešimtmecio laikotarpi, bet ir žaidžia to meto stilistiką, papuošdamas ją „kelio filmo“ ir „juodojo“ kriminalinio kino ornamentais. Nekalbus bevardis vairuotojas (aktorius Ryanas Goslinas) žaibiškai laviruoja naktinėmis miesto gatvėmis, o laisvalaikiu atlieka pavojingiausius triukus kino filmuose. „Greitis – mano dievas“, – tikriausiai mintyse dažnai sako šis vyrukas. „Ir vienintelė galimybė išsaugoti gyvybę“, – sufleruoja filmo siužetas.

* Jauno lenku režisieriaus Jano Komos filmą „Savižudžių kambarių“ padavintą pokalbių svetainė.

* Pagal Aleksandro Mindadžės scenarijus sukurta per 20 gerų vaidybinių filmų. Dažniausiai jis bendradarbiavo su režisieriumi Vadiimu Abdrašitovu, o jūdviųjų kūrybos vertinėjai neretai pastebėdavo šiuose filmuose pasireiškiantį konfliktą tarp scenarijuje esančios mistikos ir režisieriui būdingo polinkio į hiperrealizmą. Galbūt todėl A. Mindadžė sieja vienas émési realizuoti seniai brandintą projektą. Filmas „Tā šeštadienī“ primena 1986 m. balandžio 26-ąją. Žmonės tada elgėsi kaip iprasčiai poilsio dieną, nežinodami, kad greta veikiančioje Černobylio atominėje elektrinėje sprogo reaktorius.

* Jei „Scanoramos“ reglamente būtų numatytas prizas už geriausią vyro vaidmenį, jį, ką gerau, gautų škotų aktorius Peteris Mullaną už titaninės energiją, išeikvotą filmuojant „Tiranozaurą“ (2011 m., režisierius Paddy Considine’as). Iš pažiūros šiurkštus ir netašyto Džozefo gyvenimas įkalintas prakeiktame trikampje tarp kazino, apšepusio namo ir aludės. Džozefas – autros sielos žmogus, tik pasigéręs tampa nevaldomu „tiranozauru“. Bet pažintis su pamaldžia labdaringos parduotuvės darbuotoja Hana jau išprastai girtuoklio egzistencijai suteikia naujų impulsų.

Vieną ryškiausiu „Scanoramos“ personažu galingai įkūnijo škotų aktorius Peteris Mullanus filme „Tiranozaurus“.

ŠArti dirvonai

Mintys po dviejų festivalio koncertų

Giedrius KUPREVIČIUS

Jau ir nebežinau, kaip reikia rašyti recenziją, nes Lietuvoje šio žanro beveik neliko. Tiesa, apie muziką kalbama, bet tai labiau malonūs rašinėliai, favoritų palaiminimas ar kelios „krutos“ pastabos dėl vieno kito momento. Muzikinės analizės neliko, tik atpaskanėjimai, literatūriniai tekstai apie muzikinius siužetus. Geriausiu atveju – konstanta. Taigi nežinodamas, ar pataikysiu į recenzijos žanrą, bandau.

Keli koncertai XVI šiuolaikinės muzikos festivalyje „Iš arti“ man buvo svarbūs muzikinių tendencijų ir madų fone. Koncerte „Seansas: atsargiai – premjera“ išgirdau ir pamaciau septynis lietuvių autorų audiovizualiinius projektaus. Tiksliau – ne projektus, o užbaigtus arba siekiamos užbaigties kūrinius. Dabar, kai vizualizuojamas bet koks garsas, tokia videoprojekcijų ir muzikos jungtis daugeliui žiūrovų, nemokančių girdėti be vaizdų, buvo tikra prabanga. Mane ji – gal ir gerai – blaškė ir mėtė nuo vieno meno prie kitoto: nuo vaizdelių, kurie gana atmestiniai su montuoti lyg pro rūką sklandė ant Filharmonijos lubų, iki muzikos, kuri buvo kur kas aukštėsnės kokybės ir ganėtinai išvaizdi be vaizdo. Koncerto viršinė, be abejonių, buvo Algirdo Martinaicijos juokingai pavadinta, bet skaudžios ironijos ir humanizmo pripildyta pjesė garsui su vaizdu „Skirtingi šeškai“. Gal kas pabaigoje pasigedo nemalonaus kvapo, bet ne apie tai ši meistriškai sukomponuota (ir preciziškai atlakta) kompozicija. Autorius nepriekaištingai valdo ritmiką, joje slėpdamas netikėtas harmonines vingrybes, o polifonijos gausa man buvo tarasi gryno oro srautas. Juk dabar beveik niekas iš naujuju kompozitoriu nemoja rašyti polifoninės muzikos (nors tikrojo, nūdien taip garbinamo minimalizmo prigimtis yra būtent šioje faktūroje). Muzikos seka kulminacijos link ir keistai linguojančio, tai užmiegančio (ar apkvaišusio), tai pabundančio autorius siluetas ant scenos lyg dar kartą jau kitu ranku kliaidino stebėtojų: ar čia rimta, ar reikia juoktis, ar čia apie tuos šeškus, o gal tai alegorija ir kodėl jie *skirtingi*... Mūsų publika, kuri visokią muziką klausosi tuo pačiu „režimu“ ir mano, kad negražu viešai reikšt emocijas, geriausiu atveju po koncerto ploja stovėdami, nes arba nusisėdi, arba galvoja, kad tapo eilinio stebuklo liudininkais. Mano stebėtame koncerte stebuklų nebuvo, bet A. Martinaitis prie jo priartėjo, prisigretino su jam būdinga vidine elegancija ir klausė. Dar koncerte matėme-girdėjome be galio ištisusių Gintaro Sodeikos kompoziciją „Post mortem“, kurioje, kaip ir daugumoje šiuolaikinių kūrinii, vyrauja pasaulio pabaigos nuojaudos. Dažniausiai tokia pabaiga ištinka ne pasauli, o kūrin... Nuotykis su tikriausiai nukritusių pigių skrydziu lėktuvu ir paskui kilusios mirusių sielų vizijos nei jaudino, nei šaukėsi gailesčio. O kūrinys, turint galvoje autorius talentą, galėjo tapti ivykiu ir Filharmonijos salėje. Kažkodėl jau koks dešimtmetis mūsų kompozitoriai labai skuba pri-

Jaunoji pianistė Cynthia Soto Cordero.

statyti vis naujus „projektus“. Gena du dalykai – festivaliniai terminai ir natūralus menininko šauksmas dalyvauti procese. Man atrodo, antrasis vertesnis už pirmajį. Taigi ir Gintaro kūrinje pristigo idirbio, kompozicinės tvarkos, užbaigtumo. Tad ir nesibai-giantis perkusininko Pavlo Giunterio solo galiausiai išėko, nes buvo neaišku, ką toliau veikti. Tik kai ant lubų vėl pasirodė lēktuvo siluetas, atrodė, *post tampa mort*. Idėmus sumanyamas pakibė klaustuku.

Vaclovas Augustinas kompozicijoje „Atminties laivas“ sumontavo sovietinės ideologijos vaizdinius. Kūriniu sugrįžę į 1983 m. autorius tarsi pasijuokia iš tų laikų (visos praeities epochos yra šiek tiek juokingos): kompozicijoje vyrauja sovietinės muzikos intencijos, *karinė* instrumentuotė, ją paryškina kino kronika iš cechų, *soclenktynių* ir visokių *darbo didvyrių* žygį. Kūrinys šmaikštus, nors vėlgi kiek išstęstas ir be pozicijos. Iš kitos pusės, dabar lyg ir nemadinga rodyti aiškias ideologines nuostatas. Bet filosofai perspėja: pildami iš geldos ideologinius vandenis galime išmesti ir kūdikėli, vardu *humanizmas...* Menas ir sociumas kaskart vienas nuo kito tolsta. Tad nusprendžiau, jog „Atminties laivas“ autorui téra smagus sovietinių laikų prisiminimas. Nors iš tikrujų bendradarbiavimas su tuo metu itin progressyvia elektroninio roko grupe „Saulės laikrodis“ galėtų ir dabar testis.

Graži, lyg iš kokios garsinės ikonas nužengusi Giedrius Puskunigis „Asmik Pavana“ nuskendo vaizde, kurio tarsi ir visai nebuvo. Muzika su dailia ir labai girdėta harmonija – nei naujiena, nei atradimas, o jei autorius būtų bent kiek daugiau pafilosofaves – išgirstume jau ne teatro, o filharmonijos kūrinį. Giedrius mane žavi sugebėjimu taupiomis priemonėmis siekti tikslaus rezultato, tačiau „grynoje“ muzikoje to nepakanka – čia nereikia bijoti laužti teisingas perspektyvas. Tikiu, kad G. Puskunigis, lygai kaip ir Faustas Laténas, koncerte pasirodė su jokių pretenzijų neturinčia ir ironijos sklidina (todėl man labai patikusia) kompozicija „Defragmentation“, galė kurti vi-savertę, o ne vien iliustratyvia muziką.

„Signum Saxophone Quartet“ (Vokietija).

DUO EGO (Švedija). Repeticioje: Monica Danielson (balsas), Per Sjögren (mušamieji), viduryje – festivalyje su kūriniu „Your eye is the lamp“ debiutuojantis kompozitorius Raimundas Martinkėnas.

Zita Bružaitė vis dar ieško savęs – tai su-kasi gaivalingu ritmų taktuose, tai surenka neitištėtinų derinių ansamblius, tai įgarsina „pro Visbio (Švedijoje) studijos langą“ matytus vaizdus. Žaviuos Zitos muzikos gyvybe, tempu, lyrika, tikrumu. Tačiau dabar to jau nepakanka. Didelis organizacinių darbų krūvis sekina, blaško, ima „fragmentuotis“ muzikinė materija, atsiranda skaidulų. Kas gali gelbėti? Ogi stambi forma. Z. Bružaitės scenos kūriniuose girdėjau potencialią galią spręsti gerokai sudėtingesnius uždavinius nei kad ir meistriškai parašytose nedidelėse kaminiene kompozicijose. Juk taip nutiko ir *Daliai Kairaitė*, nustebinusiai mus stambiu simfoniniu kūriniu pirmajame festivalio koncerte...

Linas Rimša anotacijoje rašo: „Paliekant kažką, atsišveikinant...“ ir visą garsyną palydi nevaldomais fraktais vaizdais, kurie juda ir juda, vienas iš kito gimsta ir miršta, ir vėl gimsta. Tai, ko gero, lengviausiu keliu nūzingimavęs autorius. Beje, nekaltinkime jo: dabar menas be *idirbio* madingas, svarbu, kad žiūrovas nustebtu, o muzika reikalinga tik kaip nuostabos trukmės reguliatorius...

Siame koncerte išsiminė Andrius Radziukyno, Algirdo Januševičiaus, Vygaonto Šilinsko, Pavlo Gunterio, Alos Bendoraitytės, Zbignievo Levickio ir Giedriaus Bendoraityčio ansambliskumas, šiuolaikinės muzikos infantilizmo pajautimus, ritmikos preciziją ir metronomo funkciją atlikęs V. Augustinas. Puikus pasiodymas!

Paskutinis festivalio konertas pažėrė tikrai smagiu netikėtum. Po ilgesnės pauzės išgirdau žavia *Juliaus Andrejevo* koncertinę pjesę fortepijonui ir kameriniams orkestrui „Negržtančiam paukščiu“, kuri, nepaisant itin nesurepetuotos interpretacijos, žinovui turėjo palikti labai gerą išpūdį. Puiki forma, gyvybės pilna *pianistiška* faktūra, paslėptu tonacijų darnos ieškančio „paukščio laukinius“ – argi ne tokia muziką turėtų skambinti jaunieji pianistai, kurie, deja, iki šiol „kanakiniai“ nuo sovietinių laikų sudarytų programų kūrinėliais. Išpūdingai ir rintai pasi-ruošusi *Juliaus konzertstück* atliko jaunoji pianistė Cynthia Soto Cordero iš Kosta Rikos. Jei ten vaikai groja tokius kūrinius (o tai patvirtino ir reto grožio, faktūrų išvairove stebinantis Cynthia atliktas kostarikiečio Mario Alfaguell Koncertas fortepijonui Nr. 7), mūsiškei pianizmo mokyklai derėtų gerokai pergalvoti maršrutą, kur link einame. Nesa-ka, kad vien tik moderni ar modernesnė muzika turi būti pedagoginiame repertuaru. Ne. Bet reikia kitokio poziūrio į pasikeitusi pa-sauli, o ne vien sustabarejusios ir seniai kokybę pradarusios *pianizmo tradicijos* fetiso.

Juliaus ir *Mario* kūriniai – pastarojo koncerto aukštumos. Žinoma, *Vidmantas Bartulis* visuomet lošia be galio išradingu savo teatrališkumu ir muzikine elegancija. Šiuo metu visi naujausiai arba atnaujinti kūriniai remiasi nuolat pasikartojančiomis sekvencijomis, kurios taip dailiai ir skoningai kinta, kad gal net pats Philipas Glassas pavydėtų, nes garsiojo amerikiečio muzika ne visada pasižymi skoningu. Vidmantas kūryboje mane nuo seno žavi naivus sudėtingumas ir itin ryški instrumentuocių meistrystė. Tarsi iš nieko, lengvai skambanti ažūrinė faktūra leidžia klausytojui išgirsti visus planus ir tembus.

V. Bartulis yra *Meistras* ir visa, ką jis daro, yra *Gerai*. O kai kada ir labai gerai. Ar labai buvo ši kartą – nežinau, tačiau jei dar kas nors ir be akrobatiškų kaspinių atlikis kuklų „Cynthia Sapną“, neprāsaus pro šalį nei drąsioji muzikos mokytoja, nei jos mokinys.

Igorio Ščerbakovo Koncertas fleitai, styginiams ir perkusijai nukėlė į laikus, kai mes manėme, kad esame labai modernūs. Gerai „sukalta“ kompozicija buvo visiška priesingybė V. Bartulio opusu – perkrauta instrumentuotė puikiajā fleitininkė Bogdaną Stelmašenė vertė visą laiką forsuti garsa, nes jos diapazone siautė styginių, goždami tikrą išpūdingą solistės partiją. Dirigentas pri-valejo orkestro griežimą tramdyti.

I tolimą praeitį nukėlė ir Peterio Vaskso „Musica dolorosa“. Barberio-Pendereckio-Liutoslavskio kūrybos dvasia 1983 m. sukurtą pjesę suskambo lyg savočka potėpių ir tembrų enciklopēdija. Kaip sako lotynų patarlė – *nil novi sub sole* („nieko naujo po saule“); dabar gavusieji kompozitoriaus diploma ne itin toli tenuėjo nuo tų 7-ojo dešimtmečio atradimų. Dėl Peterio nuoširdumo kūrinys skambėjo ganėtinai gaiviai ir atskleidė nepakitusias tuo metu labai pažangaus stiliums ištakas. Gaila, kad festivalyje „Iš arti“ tebuvo puikus kompozitoriaus kūrinys „iš toli“. Gal ateityje naujoji latvių muzika bus reprezentuota aktualiesnais darbais. Na, o *Jonas Paulikos* kūrinys arba pats ne be kompozinių klaidių, arba buvo taip atlirkas, kad jų prisivėlė. Nors ir labai gerbiant Klaipédos kamernio orkestro muzikantus, tenka konstatuoti, kad festivaliu kolektivas nebuvo tinkamai pasiūrošęs. Čia reikėtų tarti keletą žodžių ir apie dirigentą Vytautą Lukocių, kuris šiaip jau, atrodo, susigrojusiam kolektivui galėjo būti gerokai reiklesnis... Lietuvoje vis dar gaji taisyklių tinkamai nesurepetuoti naujų kūrinų verta gailesčio. Mąstoma taip: vis tiek atliekame tik vieną kartą, tai ar verta dėti tiek pastangų? O gal kruopščiai, atsakin-gai parengtos naujos partitūros ir ateityje skambės jau vien todėl, kad atskleis gilumines vertes, garantuojančias ilgesnį kūrinį gyvenimą. Tai jau irodė daugybė mūsų kamérinių muzikos atlikėjų. Kitas dalykas – dėl neprofesionalios vadybos netinkamai sudaromi didelių kolektivų repeticijų grafikai. Vis dėlto pirmajame festivalio koncerte griežęs Nacionalinės filharmonijos simfoninis orkestras šia taisyklių gerokai „aplaužę“. Sako, tasai pasiodymas Kaune prilygo geriausiams vilniiečių festivalio „Gaidā“ koncertams, kurių kasmet ten vis mažiau...

Šios mano pastabos tėra *telegrafiniai* išpūdžiai, kurie turėtų pasiroti kitą rytą kokie-

me nors „Kauñas Daily“. Po koncerto surašyta „karšta“ recenzija e-paštu iš karto siunciama į redakciją ir kitą rytą visi skaito, ginčiasi, svarsto. Kiek žinau, taip buvo prieš Antrąjį pasaulinį karą Kaune, kai laikraščiuose galėdavai perskaityti Balio Sruogos ar Juozo Grudžio recenzijas apie vakarykštės premjeras. Be jokių e-mail ir iPad...

O festivalis „Iš arti“ šįmet buvo kaip reta turinės, kokybiškai ir pastebėtas. Kelios mano pastabos – tik festivalio kokybės išrodymas: stipriei kritikos nebijo. Sveikiname organizatorius, rėmėjus (kurių vardu skai-tymas prieš pirmajį kūrinį nuteikia labai provincialiai – šitais informacijos pakanka buklete) ir visus gausius sriegalius, meno pasau-lyje dar vadinančius gražiu *garbingosios publikos* vardu. Muzikinis plūgas dirba, išarti dirvonai garuoja – tikiu, ir kitam sulauksimė našaus derliaus.

P. S. speciali mūsų visų padėka visur suspėjančiai Z. Bružaitėi ir nuostabaus festivalinio bukletė bei anonsų autorei Rimutei Brilienei.

Festivalio „Iš arti“ archyvo nuotraukos

Š. S. (Šarūnas Sauka). 2002 m. balandžio 25 d.

J. I. (Jurga Ivanauskaitė). 2003 m. lapkričio 10 d. 13:23.

Fotovi(t)ražai 39

Romualdas RAKAUSKAS

Lemiamos akimirkos palaimintasis

Knyga prasideda nuo viršelio. Šiandien, esant tokiai leidybos gausai, ypač daug dėmesio skiriama reklamiskai išvaizdžiam jo išskirtinumu. Knygynuose akys raibsta nuo spalvingumais šukaujančiu viršelių. Gal jausdamas margumo perteklių dizaineris Gytis Skudžinskas Ramūno Danisevičiaus fotografijų albumui „Būti laiku“ (Lietuvos spaudos fotografų klubas, Lietuvos fotomenininkų sąjunga. Vilnius, 2011) paimko tamsiai mėlyną drobę ir joje išpaudė tik vieną D raidę, kurią geriau galima apčiuopti, negu pamatyti. Aišku, viršelyje pakartojuši titulinio puslapio šriftus besidominčiam nereikėtū spėlioti, kas šito naktiskai melsvuojančio kvadrato autorius, bet gal kaip tik šitaip ir siekiama suintriguoti.

Netikėta naujiena – pirmą sykį net sekundžių tikslumu pateiktiamas fotografavimo laikas: „Mokiniai. Pilieši g., Vilnius. 2010 m. gegužės 26 d. 11:01.“ Žavi nuotrauka, kurioje senamiesčio paveikslų turge lyje berniukas draugui pirštą raodo į nutapytos apsinuoginusios smuininkės menkai pridengiančias ir seksualiai intriguojančias siaurutes kelnaites. Iš pradžių mintyse pasišapiau iš tos vienos sekundės, bet paskui supratau, kad 11:02 išraiškingajį pirštą berniukas jau būtų nuleidęs ir fotografijos žybtelejimo neįvystume. Užtat ir albumo pavadi nime prasmingai akcentuojama – būti laiku.

Laiku pasivyt, sugaudyti ir stabdyti lekiančias sekundes R. Danisevičius suspėja su neatskiriamu antrininku – dviračiu, kuris, jo paties žodžiais tariant, tiesiog įaugo į kraują. Ne patogesnė masina, ne greitesnis motociklas, o tik atkaklus kasdienis pedalų mynimas. Senovės lietuvių kariūnus laiodavo su ištiki maišais bendražygiai žirgais. Gal ir... Ne, geriau stabdykime tokius pa-juokavimus.

Šią vasarą savo numylėtuose Niūronyse iš netikėtumo netekau žado: skiniu avietes ir žiūriu – kieme iš dangaus nukritęs Ramūnas. Net nepaskambinęs. Pasirodo, iš gimtujų Biržų į Anykščius atmyne Puntuko jubiliejiniu renginio fotografuoti.

Aplankęs Arklio muziejų ir susižinojęs, kur mano sodyba, akimirkai užsuko ir, patvirtindamas, kad yra grynakaraujus reporteris, dar suspėjo raudonais nuo uogų pirštais kolegą įamžinti. Nesunkiai patikėčiau, kad ir važiuodamas dviračiu jis sugeba fotografuoti...

Net 32000 nukeliautų kilometrų rodo jo dabartinio žirgo „Giant“ spidometras, o vienos dienos rekordas – 277 km. Ekstremaliai unikalus profesionalas. O kaipgi žiemą? Atsakymas minorinis – „vaikštau nuleidęs galvą“. Akiavaizdu, nes albume tik viena pusėtina žieminka nuotrauka. Įkvėpimas tik dviračiu pasigaunamas.

Baigiant fotografo pagrindinio talkininko pagerbimo apeigas, prisiminkime labai originalų ciklą „Dviratis lieka, žmonės paeina“. Ši tokį daugiaprasmį pavadinimą pasiūlė Skirmantas Valiulis, pamatęs ir gerai ivertinęs pro Ramūno dvirati žingsniuojančius mūsų politikus: Valdą Adamkų, Algirdą Brazauską, Andrių Kubilių, Rolandą Pakšą, Vytautą Landsbergį, Viktorą Uspaski-

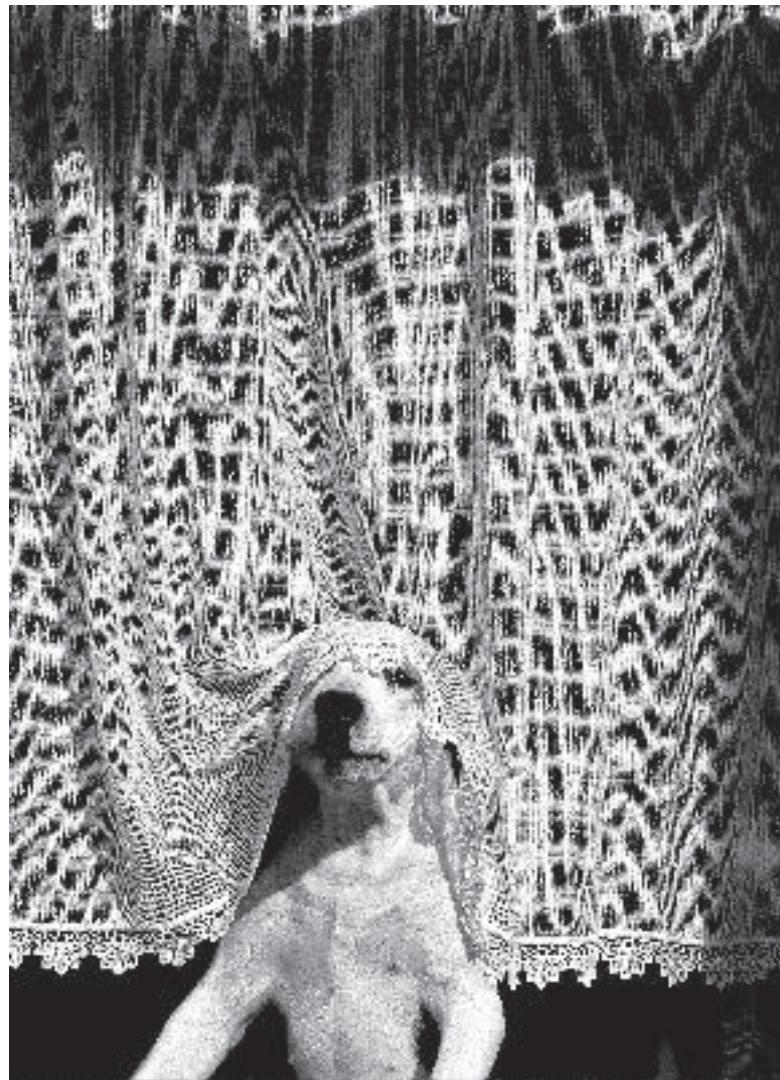
chą, Artūrą Zuoką... Daug jų praeis, o R. Danisevičius išliks. Tokį kategoriską teiginį sutvirtinkime šiuolaikinės literatūros giganto Salmo Rushdie'o pastebėjimu apie fotografiją ir jos kūréjus, turinčius „dievišką ilgalaišio vaizdo dovaną, žvilgsnio virsmą atmintimi, dabanties amžinybe, nemirtingumo dovaną“.

Gaila, kad nei autorius, nei albumo sudarytoja Eglė Deltuvaitė neįvertino šitokio įdomaus sumanymo, o galėjo atsirasti trečias atvertimas, kaip du išspausdintieji kelių nuotraukų reportažai iš Lukiškių kalėjimo ir Kariotiškių sąvartyno. Bendra albumo kompozicija būtų tik page-rėjusi.

Sykį viename renginyje atsidūrėme greta. Net ir nujausdamas, koks nuolatinės įtampos pilnas su neišjungiamą fotografavimo pavara juodanties Ramūno gyvenimas, nustebau pamatęs, kaip jo galvoje tuo pačiu metu dirba keli vaizdų apdrojimo kanalai. Dauguma mūsų fotograuodami kairiąją akį užmerkiaime ir visą dėmesį sutelkiame į ste-

„Tango“. 2001 m. birželio 14 d. 18:47.

„Nieko nėra namie“. 2009 m. gegužės 15 d. 17:28.

„Eiléraščiai“. 1997 m. spalio 8 d. 19:44.

„Maestro“. 2005 m. liepos 24 d. 19:08.

Idomu, kad toje glaustoje kūrybinėje aritmetikoje išpaustas ir mūsų leidinio pėdsakas: „Nuo mažens vartavau žurnalą „Nemunas“, fotografijos albumus. Jie formavo mano supratimą, kas yra gera fotografija.“ „Lietuvos ryto“ žurnalistė ne-paklausė, kaip tada jam „žiūrėjosi“ skandalinieji „Nemuno“ aktai. Matyt, abejingai nepraversdavo ir šį tą naudingą pasiémę, nes pastaraisiais metais su kolegomis reporteriais nuolat vyksta „pasiganyti“ į Čekijoje rengiamus nuogybų plenerus.

Žanro ar fotografų impot..., atsi-prašau, silpnumui pabréžti Algimantas Aleksandravičius vartoja ironiška pašaipėlė nuskaidrintą terminą – *akteliai*. Iš aptariamame albume publikuojamų penkių nuogybų gal tik vienai – efektinu, bet tradiciš-

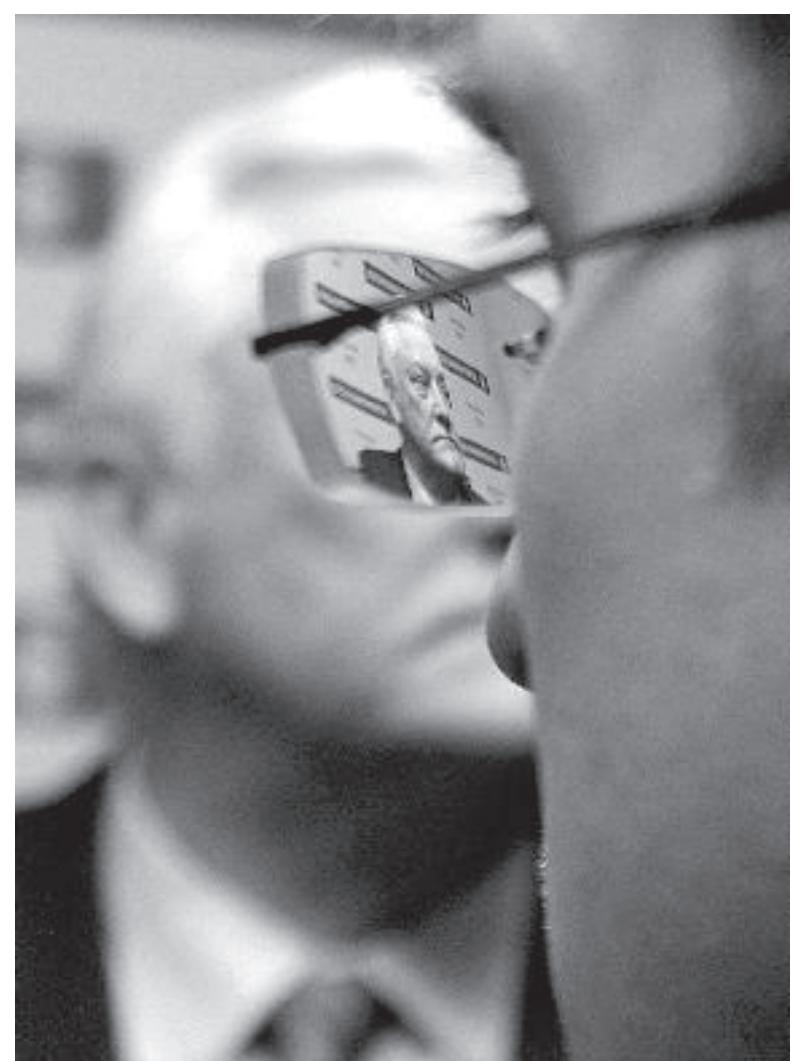
ku šuoliu skriejančiai gimnastei – Algimantą mestelėtų savo firminę pašaipėlę. Likusios iš gausių fotografių ekspluatuojamos žanro išskiria ryškiu autoriniu originalumu.

Ypač subtili „Madam su cigarette“. Jeigu pagalvojote, kad nuotraukoje labai svarbi cigaretė, jus pigiai nupirkो. Pagrindinis akcentas – gundantis gestas, kai madam elegantiškai nykščiais bando nusmaukti juodas kelnaitės, o pilkame pajūrio peizaže tyro erzinanti nežinia: gal apsigalvos ir, abejingai užsidegusi tarp pirštų boluojančią cigaretę, pūstelės dūmų kamuolį į amžinai alkunu vyrų smalsumą...

Nematyvotai tarp nuogybų išterpių rudeniskas Nidos peizažas. Albume jis vienintelis ir akivaizdžiai išskrinta iš darnios reportažinio vyks-

mo rikiuotės. Tarsi gausiame *nude-archyve* sudarytoja nerado dar vienos apsimuoginimo kompozicijos. Keistoka, bet pristatomojos straipsnio autorius Tomas Pabedinskas kaip tik pastebi šio mano meninių vertybų skalėje svirduliuojančio gamtovaizdžio privalumas: „Kartais R. Danisevičius apskritai atitolsta nuo jam iprasto reportažinės fotografijos žanro ir jamžina, pavyzdžiu, Nidos peizažą, paversdamas jį sunkiai atpažįstamą, bet išpudingu vaizdiniu...“ Užbaigtam „išpudingumui“ akivaizdžiai kenkia išplaukiantis neryškumas. (Atmintis atneša Jono Kalvelio kopų preciziką.) Bet gal jaunasis menotyros mokslų daktaras šitą vaizdinį perkélė į viską pateisinančios postmodernios nekokybės erdves.

Stebinancią *fluxsiniu* idėjų menuose niekada nestengta. Tarptautinio šiuolaikinio šokio festivalyje Vilniuje „Naujasis Baltijos šokis“ R. Danisevičius fotografavo ekstravagantišką šokį su ekskavatoriumi. Skambant „muzikaliams“ traktoriaus urzgimui baltamarškinis menininkas-novatorių stengési neiškristi iš judančio kaušo ir retkarčiais bandydavo įterpti lyg ir baletą primenantį judesi. Ne mažiau išpudingą nesąmonę matome nuotraukoje, kurioje visada visaip ir visur suspejantis maestro Donatas Katkus diriguoją motociklų orkestrui. Ne mums spręsti, kodėl kilniam Šv. Kristupo festiva-

„Premjeras“. 2004 m. spalio 10 d. 23:14.

liu prireikė tokios bravūriškos muzikos parodijos.

R. Danisevičius – iškalbingų detalių meistras. D. Katkui diriguojant dar reikšmingai dalyvauja ant stalos sukrautis motociklininkų nebaigtos gerti alaus indeliai. Bet žaviausia tikroviška detalė – storai aptvarystas maestro pírštas. Buitinė trauma nesustabdė tokiu svarbus, gal net pirmojo pasaulyje motociklinio pa-

simuzikavimo.

Aukščiausią meninių balų skirčią Ispanijos karalienės Sofijos vizitą Lietuvoje apibendrinančiai akimirkai. Ne privaloma šypsena padabinčias veidas, ne tviskanti kariūnų rikiuotė, ne politikų olimpas, o tik karališkai elegantiskas žieduotos rankos mostas už neperšaunamo automobilio stiklo. Taupi meninė detalė būna iškalbingesnė už tradicinę informacinię gausą.

Panašiu išradingu pažymėta ir Algirdo Brazauskų portretinė interpretacija. Panaudojus specifiną ob-

jektyvo ryškumo nustatymą, susirūpinusį prezidento veidą tarsi mažyčiame teleekrane matome priešais stovinčio vyriškio akinių stikle.

Šmaikščiausia detalų žaismė su-telktai Norviliškėse, „Be2gether“ festivalyje, nuotraufotoje „Kir-pykloje“ – čia šukuojama mergaičiukė pakliuva į kryžminį „vyriškų daikčiukų“ apsaudymą. Vienoje pusėje – į tarpkojį *toje* vietoje išspraudęs lako balionėlių kirkėjas, o kitose – klasikiniu nuogumu švytinti Apolono skulptūra. Drovios, su-trikusios jauniklės šypsena susieja ir užgesina aktyvią vyrišką ataką.

Keliaujant albumo puslapiais į fotomeno vertintojų lėkštę vis nukrinta išvaizdžiomis detaliemis pagardinti kepti karveliai. Iš panašios meninės kondicijos fotografijų lengvai galėtume atrinkti kad ir dviešimtuką, bet apsiribokime Dievo mylima trejybe.

1. „Tango“. Kieme panelę šokdinčio vyriškio ranka iki pavojingos ribos kilstelėjo trumputė suknėlė ir žavai apnuogino du priešpilnius pusmėnulius, o nuotraukos komponavimas parodo, kad autorui ne mažiau svarbus ir jo megstamo herojaus – nuleipausio šuns – dalyvavimas. 2. „Rinktinė“. Viena iš gatve žingsniuojančių vienuolių smagiai spiria iš kiemo atriedėjusi kamuolį. (Subtiliai šmaikščiaudamas R. Danisevičius dažnai pasirenka pamaldoles heroes. Albume matome dar dvi panašaus stiliums nuotraukas – „Vyrų dienos“ ir „Šreka“.) 3. „Eilėraščiai“. Neįtikėtini nuoširdaus išjautimo vaizdelis iš poezijos skaitymų „Užupio“ kavineje. Gaila, nesužinosime, kurio poetė kūryba pajėgi šitaip sujaudinti tokius, atrodytų, nepoetiškus vyriškius.

R. Danisevičius kasmetinių Spaudos fotografijų apdovanojimų rekordininkas – aštuoniolika „Auksinių kadru“. Nežinau, ar namuose yra jiems paskirta auksinė stena, nežinau, ar kuris nors juodai balto pavydo kupinas kolega neketino pradurti jo dviracio padangą, bet žinau, kad mano išrinktos fotografijos nepelnė jokių paausinimų. Ir dar žinau, kad mudu su Ramūnu esame bendraminčiai ir vienodai nemėgtame naturmorte bei studijinės fotografijos, bet labai megstame...

„Kirpykla“. 2009 m. birželio 13 d. 19:31.

„Mokiniai“. 2010 m. gegužės 26 d. 11:01.

„Madam su cigarette“. 2008 m. liepos 7 d. 11:43.

Skaudūs atsivérimai: holokausto drama

Gediminas JANKUS

Kauno kamerinio teatro premjera – Daivos Čepauskaitės drama „Diena ir naktis“ – nustebino ir sujaudino tiek tematiką, tiek perteikimo būdu. Spektaklis pasižymi dramaturginės medžiagos ir režisūrinio sumanymo vienove – atvirą ir skaudžią temą palydi ypač jautri etinė gaida, o iš buitinių plotmės sugebama pakilti iki būties dramos apibendrinimui, su-teikiu vyksmu alegorinę formą.

D. Čepauskaitė verta padėkos ir pagyros ne tik dėl to, kad pasirinko itin retai liečiamą skaudžią holokausto temą, ne tik už visa talento jėga atskleistą tragiską Lietuvos žydų likimą – masinių naikinimą nacių okupacijos metais. Ji verta padėkos už aiškią ir nedviprasmišką nuostatą, už ryškų moralinių imperatyvų, už poziciją. Ir autorių požiūrįs nė kiek nesumenkino veikalo reikšmingumo, gilumo. Priešingai – būtent tai padėjo tiksliai sudėlioti daugelį itin svarbių akcentų, galų gale atvirai prabili apie lietuvių ir žydų santykius prieškario, karos metais, apie antisemitizmo apraiškas, kalbėti apie glūdintį žvériškumą, bandos instinktą, apie būtinybę išlikti žmogumi.

Dramos konstrukcija gan sudėtinga, reikalaujanti netradicinių sprendinių. Dramaturgė, atskleidama nūdienos personažų – žydaitės Mildos ir lietuvių Andriaus – jausmų istoriją, iškelia aminties, kaltės, aukos ir budelio temas, perteikdama jas per pasaikojimą apie dramatišką Mildos senelės Goldos meilę Kostui. Toji meilė paženklinia itin skaudžiais ir tragiskais karos metų įvykiais, kai vyko holokaustas, kai bet koks žmogišumas ir atjauta naikinimui pasmerkiems žydams reikalavo didžiulės narsos ir ryžto. Dabartinių įsimylėlių pora sugrįžta į tą dramatišką laikotarpį, kartoja išgyventą siaubą, kančias, atskleidžia pasiaukojimą, išlikimo kainą. Senoji Golda, vienintelė likusi gyva iš gausios Taičių šeimynos, tampa svarbiu personažu, o nužudytieji jos artimieji, vis aplankantys gyvuosius – nekalty aukų simboliu. Aiškiai sudėlioti ir budelių akcentai. Jais įvardijami ne tik vokiečiai. Veikia ir tautos atplaišos, vadinančios „tautinio darbo“ aktyvistai, balтарaiščiai, kartkartėmis ciniškai

šūkujantys apie žydų bolševizmą ir būtinybę juos naikinti. Jautriai, rasdama originalių lyrinių akcentų D. Čepauskaitė pavaizdavo vaistininko Berelio Taico šeimą. Tačiau pjesėje, mano manymu, liko tam tikro plakatiškumo ir deklaratyvumo, ypač scenose su Andriaus (Kosto) draugais.

Tokius nelygumus glaistė ir tikrą būties dramą scenoje įkūnijo spektaklio režisierius Stanislavas Rubinovas, sugebėjęs pasiekti gelmingą ir jaudinanti apibendrinimą. S. Rubinovo režisūrinis metodas šiam pastatymu pasireiškė ypatingu jėga ir įtaigumu. Jis netik ižvelgė ir „pažadino“ aktorių (ypač jaunųjų) užslėptas ar net nemanomas galimybes, bet ir daugelį scenų pakylejo į biblinio tragedimo viršūnes, išvengdamas buitinės traktuotės, filosofiškai aptaupydamas aukos ir budelio temą. Režisierius sumanymą padėjo atskleisti ir kūrybinė grupė: kompozitorius Faustas Latėnas, dailininkas Sergejus Bocullo ir, žinoma, aktoriai. Spektaklyje skambanti muzika nesavitiksle, ji pabrėžia ir padaeda išryškinti prieštarungus herojų jausmus, kulminacinus momentus. Scenografija itin salygiška, paprasta, tampa išgryninta balto metalo metafora, sterilišios vaistinės ženklų, ne-

trukus peraugančiu į kraupų visa naikinimo simbolį.

Pagrindiniai personažai – Milda (Simona Bladženauskaitė) ir Andrius (Kostas) – Vytautas Gasiliūnas. Jiems spektaklyje tenka didžiausias emociinis, psychologinis krūvis, kurį tikrai nelengva išlaidyti, ir S. Bladženauskaitė, kurdamas vaidmenis (ypač sudėtingą savo senelės Goldos jaunystėje), atskleide neeilinį talentą. Ji įtikinama ir įsimeniant episoduose se vokiečių karininku, meilės scenose su Kostu, bendraudama su pačia senele Golda (Alma Masiulionytė). Jausmų proveržiai, balansavimas ant sveiko proto ribos, aplink siaučianti beprotybė ir masinių žudymai, mylimojo artumas ir išsigelbėjimas jo pastangomis... Visa tai matėme S. Bladženauskaitės Mildoje ir patikėjome, kad Meilė nugali mirtį.

Jaujam V. Gasiliūnui nelengva kurti taip pat du – Andrius ir Kosto – vaidmenis. Man jie pasirodė ne visada motyvuoti ir įtikinami, kai kur šluboja nūdienio jaunikaičio Andrius dramatinė linija. Šis personažas gal ir menkiau „išrašytas“. Gan dirbtinės, nenatūralios atrodo pokalbių su draugais (Gintautas Bejeris ir Edvinas Vadoklis) scenos. Norėtuosi, kad jų antisemitinės tirados

būtų labiau pagrįstos. Sutinku, 1922 m. „Trimoto“ straipsniu ištraukos gali skambeti (beje, jos tikrai šokiruojančios ir atskleidžia kurių to meto fašistuojančių asmenų, būsimų voldemarinkų, pradėtą žygį), tačiau ištrauktos iš konteksto jos niekaip nepaaiškina (nors tai daryti bandoma) dabartinio jaunimėlio dalies radikalaus, tiksliau, atmatinio požiūrio, paneigiančio bet koki žmogiškumą ir morale.

V. Gasiliūnas stiprus ne lyriškose ir priteptymu pasiplepėjimų scenose. Jo talentas atskleidžia vaidinant Kostą, Goldos mylimąjį. Jis myli, yra mylimas, ryžtas gelbėti, bando įspėti Goldos šeimą, jos tévą Berelį Taicą. Kostas ryžtingas, pasišventęs, gelbėtojas... O su baltu raiščiu – naikintojas... Taisi homo duplex sindromas atskleistas labai įtaigiai. Ap skirtai praeities personažai, ir minėti Kosto draugai, daug įtikinamėsni ir, nors neįmanoma psichologiskai motyvuoti ar paaiškinti jų poelgių, jie įsimena savo egzistavimo absurdą.

Spektaklyje ypač įspūdinga jautriai ir su didžiuoju meile parodyta gausi Berelio Taico šeima. Kasdieniai, paprasti, žmogiški santykiai, tarpusavio supratimas, meilė, rūpinimasis vieni kitais –

bene pagrindiniai jos bruožai. Ir visas šis ramus, darnus pasaulis pasmerktas sunaikinimui, kruvinai aukai. Neįmanoma nei tuo patikėti, nei paaiškinti. Berelis (Aleksandras Rubinovas) savo personažą kuria sodriai, negailėdamas išmonės ir įvairiapusio talento blyksnių. Itin ryškus ir svarbus vaidmuo, žaižaruojantis sąmoju, saviironija, gyvenimiška išmintimi ir neapsakoma meile vienai savo šeimai. Berelui puikiai talkina jo žmona Fruma (Violeta Staponkutė), seserys Sara ir Rachelė (Kristina Kazakevičiūtė ir Daiva Škelevaitė). Trumpiau matome Goldos seseris Fridą ir Rivą (Asta Steponavičiūtė ir Edita Ničiūtė), tačiau visos šios gražios šeimos moterys paminėtinos – juk tampa susidorojimo aukomis ir spektaklio metu nuolat pasirodo, primena, aimanoja, skundžiasi... Jos lanko nelaimingąjų Goldą, išgyvenusi savo tragediją – likusi gyva (jų iki pat karo pabaigos slėpė Kostas), ji netenka mylimojo. Itin talentingai A. Masiulionytės įkūnya Golda tampa ryškiu viso spektaklio ženklu, susiejančiu praeitį ir dabartį. Tampa šiokia tokia viltimi kalbant apie SUSITAIKYMĄ, ATLEIDIMĄ. Tiesa, pjesėje tokio motyvo lyg ir nėra, o finale Berelis netgi su tam tikru karteliu cituoja Pradžiaknygę – šitaip jis tarsi prilygdamas bibliniam Jobui... O Andrius? O Milda? Ar jų nūdienė meilė nugalės Mirtį? Ar nugalės praeities sėslius, skausmą ir kaltę? Spektaklio kūrėjai atsako vienprasmikai – neigiamai. Jaujėji išskirkia. ATLEIDIMO ir SUSITAIKYMO nėra.

Žinoma, kol dar tarp dalies mūsų gentainių gajus požiūris į žydus, menkai besiskiriantis nuo 1941 m. platintų atsišaukimų turinio (spektaklio programoje tie atsišaukimai palyginti su nūdienos komentarais internete), tol nebus kalbama minėtomis kategorijomis. Bent spektaklio kūrėjai nekalba. O šit išeivijoje Antanas Škėma dar 1961 m. išdriso apie tai prabili savo dramoje „Ataraxia“. Lietuvio Andrius Gluonis 1941 m. garsijame garaže keršydamas už kankinimus nužudo NKVD tardytoją Izaoką ir po daugelio metų susitinka (alegoriškai) Amerikos beprotinamye. Budelio ir aukos tema, žudymo motyvai, žiaurumas... Tačiau galų gale pasiekiamą tikra dvasios ramybę – SUSITAIKYMAS ir SUSIJUNGIMAS.

Manau, šis įtaigus, jaudinantis spektaklis – vienas pirmųjų kelrodžių į kilnų, mums visiems būtiną tikslą.

Kauno kamerinio teatro archyvo nuotrauka

Šiandieną žeidžianti praeities istorija.

Avansenoje – Vladas Bagdonas

Atkelta iš 4 p.

Nuo atviro veido (ar įvairiapusiai kintančio) – ir jis dėl to netampa menkesnis ar ne toks patrauklus. Nėra ir mėgavimosi – va, žiūrėkite, aš ir toks, ir tok... Ne tik kad nukrapštynas sindromas, bet leidžiamas apie tai kalbėti viešai. Štai sukrecia. Tiešos ieškojimas, pirmiausia – savyje, per save. Ir atvirumas – tau. Kaip štai pasieki, kaip tai „uzkariavai“?

„Aš tikrai esu intuicijos artistas, neturiu metodų, kuriuos galėčiau surašyti (...). Artistas gali būti atvestas iki tam tikros šilumos širdyje ar sieloje, kai pašneki su juo“, – V. Bagdonas.

„Kad teatras gyvuotų, negali nebūti ir tam tikro žiaurumo“, – V. Bagdonas.

Atiduokit ir man tą Vilnių, tuos

suvaidintus spektaklius Profsajungų rūmuose. Atiduokite jauną Bagdoną, kai jis vaidino debiutinėje vienuolikto Rolando Rastausko pjesėje „Lenktynių aitvaras“. Dar maža mačiau Kauno profsajungų rūmuose. Regis, jau tada aktorius vaidino su gitara, dainavo. Ar klystu? Tėtis man pasakė: „Žiūrėk, vaikeli, tokis jaunas berniukas, o jau jo pješė stato. Labai talentingas.“ (Vėliau „Lenktynių aitvarą“ mano tėtis pastatė su KPI studentais. Nors dabar, žinoma, ne apie tai „daina“, Rūta, o apie tavo knygą.)

Kitas dalykas, kuris stebina, juokina, kad biografas, t. y. – tu, geriau žinai visus faktinius kūrybinio kelio vingius nei pats V. B. Gražus „žaidimas“, ir, manau, nesąmoninges, kai jis pasitikslina savo gyvenimo faktus per tave.

Jaudina skyrius, kuriame rašai apie dainas. Kiek kartų You Tube esu sunkiomis minutėmis ieškojusi būtent Bagdono įrašų, ir teatradusi vieną dainą. Kokis didelis jo dainų poveikis. Kai dirbau savaitraštyje „Nemunas“, mūsų stilistė L.

turėjo kompaktą. Vėždavo mus poredaro ar kokių švenčių namo, automobilije skambėdavo „lygiai puose dešimtos / aš numiūturiu...“ Ir apsiverkdavome, ir prašydavome – dar, dar, dar... Pasikartodavome ta proga ir Donaldo K. eilėraštį: „Aš mirsiu rudenį bus pušė keturių...“ O Donaldas paprašydvado dar sykius atsukti Bagdono dainą... Tačiau laibai teisingai knygoje paraše, jog pati Vlado B. dainų intonacija yra šimtų kartų vertesnė už profesionalių aranžuotes. Nors jų puikiai suprantu, nesilgyinu dydžiai, tačiau mano pačios dainos, kurias daina vau nuo vaikystės ir rašiau pagal įvairių poetų tekstus (ir savo, žinoma), užgeso būtent dėl suvokimo, kad nedrašu eiti į žmones su „indžia – pindžia“ akompanimentu. O,

maniau, jei skambinčia gitara, neijočiau. Pasirodo, ne instrumentas lemia drąsą. (Atleisk už diskursą apie save.)

Dėl Bagdono paprastumo – žinai, skaitama knygą pamaniav, kad kartkartėmis jis tyčia prižemina toną, tyčia kiek supaprastina ar net nuvertina įvykius, santykius, save, savo darbą. Tai tiesiog jautrumo dangstumas, gynyba, kad tik niekas neįtartų egzaltaciją ar skystumą (panašiai aktorius Darius Meskauskas atsakinėdamas į klausimus apie teatrą kategoriskai akcentuoja: „Aš – ne menininkas. Aktorius yra amatinkas.“)

Tu visą laiką buvai jo biografė. Ne tuos kelerius rašymo metus, o tiek, kiek vaikščiojai į teatrą ir žiūrėjai spektaklius, kuriuose „liūdnijo vaizo riteris“ savo tikrumu, netgi savotiška teatras, o ir jo talentu mylinčiu globa, mums glostė širdis. Truputį – pro ašaras. Tavo ir mano.

Sveikinu, Rūta, kol scenoje Bagdonas – mes apsaugoti nuo melo. Tik kas jis yra, tasai aktorius, a? Atsakymas įsišviečia tylioje scenos tamsoje.

Diana PAKLONSKAITĖ**Kelyje į Kauną**

trys taškuoti drugeliai
atsimuše į stiklą
ir krito po ratais
nespėjė palinkėti
laimingo kelio

Druskininkai
Grūtas
Merkinė
Alytus
Balbieriškis
Prienai
Išlaužas
Garliava
iš dešinės –
nedidukas varlių miestelis
kurio pavadinimo
neprisimenu
Kaunas

šlapia palaidinukė
ant mano kūno

nieko, išdžius per tris valandas

glostau gėlėtą sijoną
parudę laukai...
jau greitai
šalna pirmoji
nusidabruos kraujazoles

šalia vairuotojo
prie lango
mėtosi siuntos kvitelis –
iš Druskininkų autobusų stoties –
išdavė dispečerė Sofija
ta pati
kur prieš dvidešimt metų...

ties Ratnyčia
miško takelis

prisimenu tą tykią naktį
ėjau viena namo
iš kino...

pušų viršūnėmis
suposi ménulis
basutės klap –
klap – klap – –
gąsdino svirplius

susigūžęs
ant galinės sédynės
mažas varnalėšos žmogutis
skaito naują
Donaldo Kajoko
knygą –
blakstienos virpa
smaragdinės ašaros
byra...
tai bent eileraštis!

moteris valgo alyvinį obuolių
ruda seklelė nubyra

nebeprigis...

šiek tiek sužvarbau –
atisisėsiu prie lango
iš saulėtos pusės –
bet nematysiū ménulio :)

prisimenu

vištų šlauneles drebučiuose
močiutės pyragą su aguonomis
burokelių salotas
ir gintaro spalvos naminį
obuolių vyną...
vairuotojas geras, jau žino
sustoja prie gaisrinės
krepšys neatkeliamas

iki bendrabučio Kanto gatveje
du šimtai metru
kad tik nesudaužyčiau stiklainio
su gintariniu obuolių vynu
ką pasakyčiau mergoms?

senutė
bando išvynioti šokoladuką
braška
lyg rožinio karoliukai

vaikinukas telefonu
kalba apie biologiją
tėti, džiazo festivalį
raudonas aguonas...

gal dar ne viskas prarasta?

tieki obelų
sulaukėjusių
ir prie sodybų

Airijoje
né vienos nepamatysi...

pagyvenusi panelė
skersakiuoją į mane
tikriausiai mano
kad pilu žinutes
o aš šituos eileraščius
i telefono

du gandrai
aukštai
ant elektros stulpo
savo gūžtoje
aptaria
kelionės smulkmenas

– matai,
kelyje į Kauną
né vieno debesėlio
o sugrižtant
nenorési net pro langą žiūrėti...
– kodėl tokia įsitikinus? –
klausia varnalėšos žmogutis
neramiai pasimuitęs
gūžtelėjau pečiaiš:
– kad aš žinočiau
bet lis...

trūkažolių laukas – –
myliu jus

vos galiu ižiūrėti
raides žaibuojuant

kiek daug gerų žmonių

NAUJOJI ROMUVA

„Naujoji Romuva“ 2011/3

Alfas PAKĖNAS

Išlikimi kultūros žurnalo „Naujoji Romuva“ skaitytojai sulaukė trečiojo – rudeninio – šių metų numerio, prasidedančio Fiodoro Dostojevskio išmintimi: „Būti žmogumi tarp žmonių ir išlikti juo visada, esant bet kokioms nelaimėms, nenusiminti ir nenusidėti – štai gyvenimo prasmė ir paskirtis.“ Žurnale plačiai minimas šio rusų rašytojo 190-metis: spaustinamas jo žmonos Anos Dostojevskojos knygos „Atsimimimai“ fragmentas, kurį iš rusų kalbos vertė Andrius Konickis, bei Margaritos Varlašinos esė, primenant „Margų raštų“ dar 2005 m. išleistą rusų emigranto, literatūrologo Marko Slonimo (1894–1976) knygą „Trys Dostojevskio meilės“. Autorė teigia, kad M. Slo-

nimo knyga tenkina skaitytojo smalsumą, „bet svarbiausio dalyko – Dostojevskio genialumo – psichanalitinė instinktų „medžioklė“ nepagėti atskleisti: tai kaip buvo mišlė, taip ir liko“.

Vienas nuolatiniių kultūros gyvenimo žurnalo bendradarbių, filosofas Antanas Andrijauskas skaitytojui pateikia išsamią studiją „Amžinybės ilgesys indų estetikos ir meno tradicijoje“. Jis rašo, kad „senovės Indijos estetinės minties ir meno tradicija yra unikali savo turtingu idėju ir meno formų pasauliu, tūkstantmečiais gyvavusių estetinių idealų ir meninės kūrybos nuostatų testinumu“.

Įdomūs Vlado Žuko ir Remigijaus Venckaus rašiniai apie du žinomus dailininkus. Pirmasis pasakoja apie Stasį Ušinskį, antrasis – apie Arvy-

dą Kašauską, Algę Gylienę, Sigitu Grablaiuskaitę ir Raimonda Simanaitienė nuvalo užmarštės dulkes nuo dailininkės Filomenos Ušinskaitės (1921–2003) atminimo. Jų parengtame straipsnyje „Filomena Ušinskaitė: kūrybinių siekių kelyje“ pasakojama apie šią patrauklą asmenybę – dailininko S. Ušinsko seserį: „Dabartiniame Kauno kolegijos J. Vienožinskio menų fakultete, trečiaime aukšte, anuomet buvo Filomenos Ušinskaitės asmeninė studija. Kokia įdomi tai buvo patalpa! Palei sienas stovėjo lentynos, jose buvo išrikiuoti pačios mokytojos, mokiniai ir brolio Stasio sukurti stiklo darbai. Kampe stovėjo lentynos, degimo krosnis, trintuvė dažams maišyt, o centre – rytiestis stalėlis. Ant jo kolboje buvo verdama kava, svaininantis jos aromatas pasklidavo po

visą mokyklą... Visi prisimena ir neatskiriamą dailininkės atributą – paširous „Laika“ pakelį. Bet, žinoma, svarbiausia čia buvo pati studijos šeimininkė – labai graži, nepaprastai elegantiška...“ Spalvotoje žurnalo įklajoje spaustinami trys F. Ušins-

kaitės tapyti darbai: „Mergaitė“, „Motina“ ir „Pavasaris“.

Profesorius Juozas Algimantas Krikštopaitis pateikia dar vieną rašinį su rubrika „Asmenybų galerija“. Ši kartą pasakoja apie mokslineinkę, VDU garbės daktare Mariją Gimbutienę (1921–1994). Kaip višada, gyvas, intriguojantis ir informatyvus šio skaitytojų pamėgtos autoriaus darbas.

Žurnale yra ir kitų įdomių, reikšmingų publikacijų – Algirdo Grigavičiaus „Jonas Basanavičius, senoji lietuvių kultūra ir krikščionybė“, Gintaro Lučinsko „Lietuvos laisvės armija – partizaninio karo pradininkė Dzūkijoje“. Spaustinama Aivaro Veiknio, Rasos Kutkaitės, Julius Kelero ir Montės eileraščių, Kazio Sajos prozos, pateikiama dailininkų Elenos Kniukšaitės, Arvydo Kašausko, Naglio Karvelio, Stasio Ušinsko darbų bei Zitos Šliogerienės rudenišku liūdesiu dveliančių meninių nuotraukų.

Apie angelus, tylą ir užmarštį

Andrius JAKUČIŪNAS

Praėjusių savaitę, lapkričio 14-ąją, rašytoja Jurga Ivanauskaitė būtu šventusi 50-ąjį jubiliejų. Rašytojos kūrybos gerbėjams – o ju, žinia, nemaižai – įsimintina data sostinėje minėta įvairiais renginiuose. Jau mėnesio pradžioje Užupio teatras (režisierė Rita Urbonavičiūtė) pristatė spektaklį, kurį pagal J. Ivanauskaitės pjesę „Bomba, arba Ariel“ – vieną iš paskutinių rašytojos kūrinių, publicuotų jau po jos mirties, na, o lapkričio 15 d. Vilniaus dailės akademijoje, „Titanike“, atidaryta retrospektyvinė J. Ivanauskaitės darbų paroda, atspindinti jos gyvenimo keliones ir kūrybą. Parodoje „Jurga Ivanauskaitė (1961–2007) Sankryžos“ pristatyta ir jos nauja tekstu knyga „Angelo rūbas“. Knygos pagrindą sudaro maldų tekstai, kitados ranka išrašytant filmą „Nuodemės užkalbejimas“, paremtą jos kūriniais. Jis prisiminė bendrą darbą, tikino esą Jurga „negailėjusi“ savo romano, sugebėjusi pati transformuoti tai, kas jau parašyta. „Kitam autorui gal tai atrodytų šventvagystė, bet ji leido savo kūrinių paversti kita materija“, – tvirtino režisierius. Pasak jo, mintis kurti antrą filmą pagal J. Ivanauskaitės kūrybą, romaną „Miegančių drugelių tvirtovė“, jam kilo perskaicius daug moterų rašytojų darbų. „Nusprendžiau sugrįžti prie Jurgos. Manau, antru filmu sugebėjau užbaigti jos gyvenimo viziją taip, kaip suprantu aš“, – sakė kino kūrėjas.

J. Ivanauskaitės retrospektyvinės parodos atidaryme apsilankė ir Valdas Adamkus, beje, toje pačioje leidykloje išleidęs skandalinę knygą „Paskutinė kadencija. Prezidento dinoraščiai“. „Kiekvienoje tautoje yra asmenybė, kurios taip prigya žmonių atmintyje ir viešame gyvenime, kad apie jas kalbant užtenka pasakyti vien tik vardą. Taip yra ir su Jurga Ivanauskaitė. Ji jau seniai visai Lietuvai yra tik Jurga – neoficiali, arti-

Angele Sarge,
atskrisk į mano širdį,
kai Tavęs šaukiuosi,
pilna ilgesin,
kupina liūdesio,
sklidina nusivylimų,
apimta nuovargio,
pripildyta
netikėjimo, nevilties ir nemėles,
Angele, Angele, Angele,
be Tavęs, nieko daugiau neturiu,
tai neapleisk manęs nei dieną,
nei naktį.

ma, silta ir žmogiška“, – cituojamai buvusio prezidento žodžiai. Apžiūrėti J. Ivanauskaitės darbų atvyko ir režisierius Algimantas Puipa, kuriam teko bendradarbiauti su rašytoja stant filmą „Nuodemės užkalbejimas“, paremtą jos kūriniais. Jis prisiminė bendrą darbą, tikino esą Jurga „negailėjusi“ savo romano, sugebėjusi pati transformuoti tai, kas jau parašyta. „Kitam autorui gal tai atrodytų šventvagystė, bet ji leido savo kūrinių paversti kita materija“, – tvirtino režisierius. Pasak jo, mintis kurti antrą filmą pagal J. Ivanauskaitės kūrybą, romaną „Miegančių drugelių tvirtovė“, jam kilo perskaicius daug moterų rašytojų darbų. „Nusprendžiau sugrįžti prie Jurgos. Manau, antru filmu sugebėjau užbaigti jos gyvenimo viziją taip, kaip suprantu aš“, – sakė kino kūrėjas.

Kunigas Julius Sasnauskas, kuriam patikėta parašyti ižangą naujajai J. Ivanauskaitės knygai, abejojo, ar yra dar nors vienas lietuvių rašytojas, kuris būtų išleidęs maldaknygę. „Tai labai graži, brangi ir baugia knygą. Pačiūs į rankas net pradeda drebėti rankos“, – kalbėtojai populiarusis pamokslininkas. Be to, jis priminė, kaip J. Ivanauskaitė ilgai ieškojo būties prasmės ir save. Jo nuomone, ši knygelė vainikuoja tai, ko rašytoja

visą gyvenimą troško.

Nepalyginamai kukliau pamėta kito iškilaus lietuvių prozininko Ričardo Gavelio sukaktis – rašytojui būtų suėję 61-eri. Ta proga jis prisimintas lietuvių literatūros ir tautosakos institute, kuriamo surengtas vakaras „Ričardas Gavelis: didysis (de)konstruktoriaus ir jo intelektualinė legenda“. (Lapkričio 8-oji – oficiali R. Gavelio gimimo diena, tokia išrašyta pase, nors iš tikrujų rašytojas gimus spalio 8-ają.) Tiesą sakant, jei ne šis renginys ir ne tos pačios leidyklos „Tyt Alba“ perleistas „Vilniaus pokeris“, gal rašytojo vardas ir išvis nebūtų sumirgėjės laikraščių puslapiuose. Vienas iškiliausias (jei ne pats iškiliausias) sovietmečio pabaigos kūrėjų, regis, lieka užgožtas ne tik J. Ivanauskaitės, kurios dauguma gerbėjų turbūt net nežino. „Vilniaus pokeris“ autorius pavidės, bet ir Jurgio Kunčino, Gintaro Beresnevicius ir kt. Nors retkarčiais padeduoja, kad kūrėjas iki šiol nėra deramai ivertintas – tai tarsi akiavizdu – jokių pozityvių poslinkių šia kryptimi vis dar nematyti. Bet gal čia esama ir privatum... Galbūt ateityje, kai kas nors šalia daugybės nerimtų premijelių prozininkams sumanyti išteigtį vieną respektabilių ir solidžių, R. Gavelio pavardė pasirodys labai jai tikusi... Gal...

Tonaciją, kuri natūraliai suskamba sąmonėje prisimenant išėjusiuosius, savaip pratesia (jokiu būdu ne tiesiogiai) „Prospekt“ galerijoje (Gedimino pr. 43, Vilnius) atidaryta personalinė Gycio Skudžinsko fotografijos paroda „Tyla“. G. Skudžinsko darbai primena geometrines abstrakcijas, juose jokio veiksmo, nuorodų į laiką ar vietą. Fotografijos itin asketiškos, statiskos, simetriškos, be jokių detalių – tik grynos formos ir linijos. Viskas jose nulinuota, monotonika, tad iš pradžių lyg ir pavyksta atsidėti gryna vaizdo kaip vaizdo kontempliacijai ir pasinerti į tylą. Pasak autoriaus, „šio ciklo darbai eliminuoja orientacinius erdvės

ir laiko parametrus bei siekia kalbėti apie perpildytą atvaizdo reprodukcijų rinką. Fotografija be ivyko / pranešimo dezorientuoja stebėtoją bei nai-kina regėjimo kaip greito pažinimo patirtį. Gamtoje, viešoje ir privacijoje erdvėse užfiksuoja atvaizdai suvokėjui netransliuoja aiškių aplinkos parametrų, bet, priesingai, jungiasi į testinę vizualinę konstrukciją, kurios pagrindinis tikslas – ne esamos situacijos reprodukavimas, bet ribos tarp regimo ir suvokiamo, pažįstamo ir svetimo, natūralaus ir socialaus acentavimas. Jei tylą suprastume kaip protestą prieš nuspėjamą tuščiažodžiavimą, tai šiose fotografijose eliminuojamos perteklinės vizualinės nuorodos. Iš kitos pusės, asketiškas fotografijų vizualumas cituoja bei permasto minimalistinės dailės istorią.“ „Interpretuoti tylą yra daug galimybių. Tyla gali būti būsena, pozicija, provokacija. Kaip teigė Susan Sontag, tyla yra išvalyto, netrikdomo regėjimo metafora, taikoma meno darbams, kurie lieka be atsako, kol nepamatomi, kurie lieka neprienaamini tiriančiam žvilgsniui dėl savo esminio vientisuomo. Kritikė įvardijo keleis tylos vartosenos variantus: patvirtinti minties nebuvimą ar jos išsižadėjimą; paliudyti minties išbaigtumą; suteikti laiko minties tąsai ar išigilinimui į ją“, – rašoma informaciniai pranešimai.

Visgi pabrėžiamą, jog minimalistinėje fotografijų linija negali reikšti tiktais linijos, už jos slypi kasnors konkretaus, tikro – toks fotografinio vaizdo paradoktas. Štai suvokiant, o ir siekiant pateisinti / įteisinti tai, kas matoma, neimanoma atsiriboti nuo asociacijų, panirti tik į vaizdo vizualumą. Smegenys ne iki galu suvokta abstraktų vaizdų linkusios konkretizuoti ir tokiu būdu atpažinti objektą. Jis įvardijus, visi kiti vaizdai, išoriškai labai panašūs į jau padavintąjį, yra redukuojami ir įvardijami tuo pačiu pavadinimu. Tačiau peržiūrint visą G. Skudžinsko fotografijų seriją tenka suglumti – imi suvokti, jog tai yra visai ne tai, ką maneina matas, ir taip demaskuojama iliuzija. Tuomet tyla suvra ir peraugia į vidinių bruzdesių. Tyla kaip protestas prieš nuspėjamumą – gal tokia ir yra autoriaus strategija?

Atidaran parodą pristatytas ir autorinis albumas „Tyla / Silence“. Jame publikuojamas to paties padavimo G. Skudžinsko fotografinių projektas, apžvelgiama testiminių fotoinsceniacijų „Traces“, kiti autoriaus kūrybos ciklai. Knygą apie G. Skudžinsko kūrinius papildo specialiai šiam leidiniui parašyti Jurijaus Dobriakovas, Agnés Narušytės, Rolando Rastausko tekstai.

Atskiri fotografijų ciklo „Tyla“ darbai jau rodyti Ukrainoje, Rusijoje, Prancūzijoje ir Slovakijoje, tačiau viena serija eksponuojama pirmą kartą.

RAŠYTOJŲ KLUBAS

24 d., ketvirtadienį, 13 val. Vilnius rajono Suvalkijos (Sūduvos) kultūros centre (Paežerių k., Šeimenos sen., Vilnius). Renginys iš ciklo „Prozos dienos“. Dalyvaus literaturologė dr. Eugenija Vaitkevičiūtė, skaitovas Juozas Šalkauskas. **13.30 val.** Vilnius rajono Kybartų Kristijono Donelaičio gimnazijoje (Kybartai, Vilnius) – literatūros ir muzikos valanda „Donelaičio skaitymai“, skirta Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms. Programoje dalyvaus aktorius Tomas Vaisieta, solistas Danielius Sadauskas ir kompozitorė Jūratė Baltramiejiūnaitė, mokytojai Nijolė Čarnauskienė ir Mindaugas Bučinskas. **17 val.** Vilnius rajono kultūros centre (Vytauto g. 28, Vilnius) – vakaras, skirtas Jono Basanavičiaus 160-osioms gimimo metinėms.

25 d., penktadienį, 13 val. Skuodo r. Lenkimų Simono Daukanto pagrindinėje mokykloje (S. Daukanto g. 55, Lenkimai, Skuodo r.), 16.30 val. Skuodo r. savivaldybės viešojoje bibliotekoje (Birutės g. 8, Skuodas) – renginiai iš ciklo „Prozos dienos“. Dalyvaus rašytoja Birutė Jonuškaitė, aktorė Dalia Michelevičiūtė.

25 d., penktadienį, 18 val. Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčioje (Vokiečių g. 20, Vilnius) – literatūros ir muzikos valanda „Donelaičio skaitymai“, skirta Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms. Aktorė Gražina Urbonaitė skaitys Kristijono Donelaičio poemas „Metai“ fragmentą ir Justino Marcinkevičiaus mažąją poemą „Donelaitis“, solistas Danielius Sadauskas ir vargonininkas Gediminas Kvilklys atlikis Konrado Kavecko keturių dalų vokalinį ciklą „Kelionė į Tolminkiem“ (ž. Meilės Marijos Kudarauskaitės).

28 d., pirmadienį, 17.30 val. Rašytojų klube (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – kūrybos vakaras „...Anų vasara...“ Sofijos Čiurlionėnės-Kmantaitės 125-osioms gimimo ir Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 100-sioms mirties metinėms atminti. Dalyvauja aktoriai Jūratė Onaitytė, Inga Mikutavičiūtė, Egidijus Stancikas, pianistai Sonata ir Robertas Zubovas. Renginio metu veiks kūrybos dialoga ženklinanti paroda.

29 d., antradienį, 18.30 val. Rašytojų klube – vakaras iš ciklo „Jauni ir talentingi“, kuriam bus pristatyta Jurgos Tumasonytės pirmoji knyga „Dirbtinė muselė“ (trumpoji proza). Dalyvaus knygos autorė J. Tumasonytė, rašytojai Andrius Jakučiūnas, Benediktas Januševičius, Aušra Kaziliūnaitė, Julius Kleras, gres eksperimentinė muzikinė grupė „Kamanių šilelis“.

30 d., trečiadienį, 17.30 val. Rašytojų klube – Ricardo Šileikos autorinis vakaras. Fotografijų parodos „Kelionė“ atidarymas.

Gruodžio 1 d., ketvirtadienį, 18.30 val. Rašytojų klube – poeto Mairaus Buroko autorinis vakaras iš ciklo „Jauni ir talentingi“. Dalyvaus autorius M. Burokas, rašytojai Benediktas Januševičius, Aušra Kaziliūnaitė, Rimantas Kmita. Vakarą ves literatūologas Virginijus Gasiliūnas.

I renginio iėjimas nemokamas. Informacija tel. (8 5) 2629627, el. p. rasytojuklubas@ava.lt.

Kalėdinės eglutės ižiebimo šventė

GRUODŽIO 4 D. 16 VAL. ROTUŠĖS AIKŠTEJE

Muzikinė pasaka
„Smaragdinis Kalėdų miestas“

Rūta Ščioglo evaitė, Nedžia Verūnas, Ridas Žirguis, grupė „Elektric Ladies“, Karina Biugurd šakės choras, mušamųjų instrumentų ansamblis „Ritmas kitaip“, „Delmantės valkų medos teatras“, soliukų grupė „Demo“, ugnies fakyrai „Ugnies žolas“, Kalėdų Senelis, smaragdinis fejerverkas.

Kalėdinės eglutės ižiebimo šventės organizatorius

www.tautosnamai.lt

PIU Lietuva

Kaimo diena

www.kaimodienu.lt

PROMO

NETOS YURKE

oriflame

Nemunas

FORTOSIENA

KOMPAKTI

extra fm

SAINTAS GROUP

KALINO

LIPITA

KOMPAKTISSIMI

LIPTUVOS DRAMA

AUTOLIS

LIPTUVOS DRAMA

LIPTUVOS DRAMA

LIPTUVOS DRAMA

LIPTUVOS DRAMA

10

92-ojo kūrybinio sezono lapkričio mėnesio repertuaras

24 d., ketvirtadienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Keturakio „Amerika pirtyje“. Triju dalių komedija. Režisierius Valdas Lencevičius. Spektaklio trukmė – 2.20 val. Bilietai kaina – 40 Lt.

25 d., penktadienį, 30 d., trečiadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Aušros Marijos Sluckaitės „Antigonė Sibire“. Vienos dalies postdrama pagal Jeano Anouilho „Antigonę“. Režisierius Jonas Jurašas. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietai kainos – 15, 30 Lt.

26 d., šeštadienį, 27 d., sekmadienį, 12 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Lewiso Carrollo „Alisa stebuklų salyje“. Spektaklis vaikams. Adaptacijos autorė ir režisierė Ewa Piotrowska. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietai kaina – 15 Lt.

26 d., šeštadienį, 17 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – Ingeros Hagerup „Stiklinė arbatus su citrina“. Vienos dalies komedija. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kaina – 25 Lt.

26 d., šeštadienį, 18 val. Rūtos salėje (Laisvės al. 71) – Vidmantas Bartulio „Pamokslas žuvims“. Vienos dalies spektaklis. Režisierius Vidmantas Bartulis. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kaina – 20 Lt, moksleiviams, studentams, senjoram, neįgaliesiems – 15 Lt.

27 d., sekmadienį, 15 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Inesos Palulytės „Liūdnas dievas“. Liūdnai istorija visai šeimai. Režisierė I. Palulytė. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietai kaina – 25 Lt.

27 d., sekmadienį, 18 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – teatro „Utopia“ ir Dariaus Luko Theatre Company premjera „Titrai / Subtitles“. Aštri šiu dienų istorija. Dramaturgas ir režisierius Darius Lukas Piraitis. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietai kainos – 25, 30 Lt.

29 d., antradienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – „Moderatoriai“. Dviejų dalių forumas. Režisierius Andrius Kurienius. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietai kaina – 30 Lt, moksleiviams – 15 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba II-VII 11-14, 14.45-18 val., tel. 09 33. Bilietus taip pat galima išsigti internetu www.muzikinisteatras.lt.

Kauno kamerinis teatras

24 d., ketvirtadienį, 18 val. Dario Fo, Frankos Rame „Vienu namuose“. Monokomedija. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kainos – 20, 25 Lt.

25 d., penktadienį, 18 val. Michalo Walczako „Pirmasis kartas“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilietai kainos – 24, 30 Lt.

26 d., šeštadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Kavinė „Pas Blezą“. Pasimatymas po dviečiems metų. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilietai kainos – 28, 35 Lt.

27 d., sekmadienį, 18 val. Lauros Shaines Cunningham „Mergvarkis“. Dviejų dalių amerikoniška komedija. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.35 val. Bilietai kainos – 24, 30 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I-VI 14-18 val., VII-VIII 11-18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina Bilietai.lt ir Bilietai.pasaulis.

27 d., sekmadienį, 14 val. „Sidabrinis fėjos šaukšteliš“. Spektaklis visai šeimai. Režisierė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kaina – 15 Lt.

27 d., sekmadienį, 18 val. Lauros de Weck „Mylimiausi“. Vienos dalies spektaklis. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietai kainos – 30, 35 Lt.

30 d., trečiadienį, 19 val. Mindaugo Valiuko „Septyniolika“. Režisierė Edita Prakuliauskaitė-Miliniénė. Spektaklio trukmė – 1.20 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III-V 15-19 val., VI 15-18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina Bilietai.lt.

25 d., penktadienį, 18 val. premjera „Medinės žvaigždės“. Populiari TV projekto parodijos. Autorius ir režisierius Andrius Žiurauskas. Bilietai kainos – 15, 20 Lt.

26 d., šeštadienį, 12 val. „Užburto pilies paslaptis“. Mīsinga istorija apie amžino meilės stebuklą. Nuo 6 m. Režisierius Olegas Žiugžda. Bilietai kainos – 8, 10, 12 Lt.

26 d., šeštadienį, 18 val. „Palėpės muzika“. Svečiuose Domantasy Rauskas ir pirmąjį „Palėpės“ scenoje – Žilvinas Vingelis. Bilietai kainos – nuo 15 Lt. Bilietus platina Bilietai.lt ir teatro kasa 1 val. prieš renginį.

27 d., sekmadienį, 12 val. „Pasaka apie lietautus lašeli“. Apie tai, kokie esame svarbiūs, nepakartojami, reikalingi. Nuo 3 m. Režisierius Olegas Žiugžda. Bilietai kainos – 8, 10, 12 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV-V 11-17 val., VI-VII 10-14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina Bilietai.pasaulis.

24 d., ketvirtadienį, 16.30 val. Lietuvos žurnalistų draugijos Kauno skyrius kviečia savo narius į Juozo Grušo muziejų (Kalmiečių g. 93, Kaunas) paminėti J. Grušo 110-ąsias gimimo metines. Dalyvaus žurnalo „Naujoji Romuva“ vyriausiasis redaktorius Andrius Konickis.

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1500
Rankraščiu nerecenzuojame ir negražiname.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

24 d., ketvirtadienį, 18 val. Eltono Džono, Timo Raiso „Aida“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Vytenis Pauliukaitis, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Adomas Jacovskis, kostiumų dailininkė Aleksandra Javcovskytė, choreografas Arikas Krupas. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilietai kainos – 25, 40, 70, 80, 150 Lt.

25 d., penktadienį, 27 d., sekmadienį, 18 val. premjera – Džiuzepės Verdžio „Atila“. Dviejų dalių opera. Muzikinis vadovas ir dirigentas Erki Pehk (Estija), dirigentas Virgilijus Visockis, režisierius Ullar Saaremäe (Estija), dailininkas Madis Nurms (Estija), choreografas Oleg Titov (Estija), šviesos dailininkas Margus Vaigur (Estija), choreomeisterai Ramūnas Tilvikas, Rasa Vaitkevičiūtė. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilietai kainos – 25, 40, 70, 80, 150 Lt.

26 d., šeštadienį, 18 val. Imrės Kalmano „Monmaruo žibuklė“. Triju dalių operetė. Režisierius Kęstutis Jakštėnas, dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkė Marija Rubavičiūtė, choreografas Agris Dailevičius (Latvija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietai kainos – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

27 d., septynadienį, 18 val. Imrės Kalmano „Monmaruo žibuklė“. Triju dalių operetė. Režisierius Kęstutis Jakštėnas, dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkė Marija Rubavičiūtė, choreografas Agris Dailevičius (Latvija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietai kainos – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

27 d., septynadienį, 12 val. Wolfgango Amadejaus Mocarto „Mažoji burų flėita“. Dviejų dalių muzikinė pasaka vaikams. Režisierius Andrzej Gała (Lenkija), dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkas Krzysztof Truss (Lenkija). Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilietai kainos – 7, 12, 18, 20, 50 Lt.

29 d., antradienį, 18 val. dainų ir šokių ansamblis „Lietuva“ koncertas. Bilietai kainos – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

30 d., trečiadienį, 18 val. Lino Adomaičio „Dulkiai spindesys“. Dviejų dalių šokio spektaklis. Choreografai ir libreto autorai Dainius Bervingis ir Gintaras Visockis, dailininkė Marija Rubavičiūtė. Spektaklio trukmė – 2.20 val. Bilietai kainos – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II-VII 11-14, 14.45-18 val., tel. 09 33. Bilietus taip pat galima išsigti internetu www.muzikinisteatras.lt.

25 d., penktadienį, 18 val. Kauno miesto simfoninis orkestras. Solistas Raimondas Sviackevičius (akordeonas). Dirigentas Modestas Pitrėnas. Programoje: E. Balsio Habanera, D. Šostakovičiaus Simfonija Nr. 9 Še-dur, A. Piazzollos Koncertas bandoneonui ir orkestrui (redakcija akordeonui), A. Maskato Tango. Bilietai kainos – 20, 25, 30 Lt.

26 d., šeštadienį, 17 val. Mažojoje salėje – A. Piazzollos „Keturi metų laikai“. „FortVio“: Indrė Baikštė (fortepijonas), Ingrida Rupaitė (smuikas), Povilas Jacunkas (violončelė). Solistė Raminta Vaičekauskaitė (sopranas). Programoje: M. Ravelio, J. Turinos, A. Piazzolos, F. J. Obradorso kūriniai. Bilietai kaina – 10 Lt.

Filharmonijos kasa (L. Sapiegos g. 5) dirba II-VII 14-18 val., tel. 20 04 78. Bilietus taip pat platina Tiketa.lt.

24 d., ketvirtadienį, 18 val. koncertas „Lyrika džiaze“. Dalyvauja: Kristina Svolkinaitė (vakalas), Indrė Dirgėlaitė (vakalas), Tomas Razmus (saksofonas), Nerijus Ardzevičius (kontrabasas), Arnas Mikalkėnas (fortepijonas), Aras Biskis (mušamieji). Vakarą ves Julijus Grickevičius.

Bilietai kaina – 15 Lt, moksleiviams, studentams, senjoram, žmonėms su negalia ir turintiems „Daily Card“ nuolaidų kortelę – 10 Lt.

26 d., šeštadienį, 12 val. XI respublikinis muzikos (meno) mokyklų jaunųjų pianistų festivalis-maratonas. Koncertuos 39 jaunieji pianistai iš Garliavos meno mokyklos, Kalvarijos meno mokyklos, Kauno I muzikos mokyklos, Kauno M. Petrusko muzikos mokyklos, Raseinių meno mokyklos Ariogalos filialo, Veiverių A. Kučinio meno mokyklos. Iėjimas nemokamas.

26-27 d., septynadienį ir sekmadienį, 16-16.30 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – varpu muzikos koncertai. Kariljonu skambinių.

28 d., pirmadienį, 18 val. koncertas „Spalvingieji romansas“. Populiarius estūj dainininkas Toomas Kuter kauniečiams dovanos gražiausius ir dar negirdėtus rusų romansas, pristatys savo kūrybinį kelią – nuo klasikos iki šiuolaikinės muzikos. Akompanuojas Kselin Kapten. Bilietai kaina – 10 Lt, moksleiviams, studentams, senjoram, žmonėms su negalia ir turintiems „Daily Card“ nuolaidų kortelę – 8 Lt.

Kauno menininkų namuose eksponuojama vienuoliukojų Lietuvos M. K. Čiurlionio jaunųjų moksleivių ir studentų draugijos Kauno skyrius dailės darbų paroda „Vilties preliudas Čiurlioniui“. **Lapkričio 30 d., trečiadienį, 14.30 val.** parodos aptarimas ir apdovanojimai. Iėjimas nemokamas.

Bilietai galima išsigti Kauno menininkų namų „Mūzų svetainėje“ (I-IV 10-13 val., 14-17 val., V 10-13 val., 14-16 val.), taip pat visose Tiketa.lt kasose. Informacija tel. 22 31 44.

26 d., septynadienį, 11 val. Kauno kultūros centre „Tautos namai“ (Vytauto pr. 79 / Kęstučio g. 1) – VI vokalinės muzikos konkursas „Is širdies į širdį 2011“, kuriamoje – 27 kolektyvai ir solistai iš Kauno, Vilniaus, Prienų, Jonavos, Šakių, Kazlų Rūdos miestų ir rajonų. Iėjimas nemokamas.

Vyriausasis redaktorius
Viktoras Rudžianskas – tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255
Referentė – Aurina Venislovaitė – tel. (8-37) 322244
Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas –
Donaldas Kajokas (KAUKO LAIPTAI) – tel. (8-37) 322251
Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –
Gražina Viktoria Petrošienė (TILTAI) – tel.: (8-37) 322266
Naujienų redaktoriai: Audronė Meškauskaitė – tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983 Andrius Jakučiūnas – tel. (8-611) 98945, el. paštas: jakučiunas@gmail.com

Apžvalgininkai: literatūra – Aušra Kaziliūnaitė; fotografija – Romualdas Rakauskas; muzika – Eugenija Žakienė; kinas – Gediminas Jankauskas; teatras – Gediminas Jankus.

Fotografas: Zenonas Baltrušis.
Stilištė – Lina Navickaitė – tel. (8-37) 322251
Maketuotojas – Juozas Pužauskas – tel. (8-656) 38529
Buhalterė – Irena Kavaliauskienė – tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

In memoriam

VIDA SAVIČIŪNAITĖ

(1956-2011)

2011 m. lapkričio 17 d. po sunkios ligos, eidiama 56-uosius metus, mirė Vida Savičiūnaitė – menotyrininkė teatrolė, žurnalistė, informacijos kultūros žinių portalu <

Kauno karuselė

Praėjusį sekmadienį Kauno muzikos ansamblis „Ainiai“ sukvietė miesto gyventojus ir svečius į jau tradicinį adventinių koncertą „Toj pačioj žvaigždėj, toj pačioj vilty...“ Prisikėlimo bažnyčios konferencijų salė tik vargais negalais sutalpino visus norinčiuosius pasiklausyti G. Caccinio, G. Giordano, G. Kuprevičiaus ir kitų žymų kompozitorių kūrinių.

Koncerto melodijos nuteikė jaukiam susimąstymui apie besibaigiančius metus, adventinių sielos apsivalymą, šv. Kalėdų lau-

kimą. Žiūrovai itin šiltai priėmė ansamblį solistų Gitanos Lapinskaitės ir Ryčio Janilionio atliekamas A. Paulavičiaus „Ypatingai“ bei J. Urbono „Sugrįžtu“.

Išlydint „Ainius“ iš scenos publiką ilgais ir skardžiais aplodismentais išreiškė ne tik padéką, susižavėjimą, bet ir nuoširdų norą netrukus vėl susitiki.

Gimimo dieną privalu praleisti linksmiau nei visas kitas. Ir tiesiog būtina svečiuose sulaukti senų draugų. Šiam gimtadienio kodeksui nenusižengė Joniškio literatų klubas „Audruvė“, lapkričio 19-ąją šventęs 35 metų jubiliejų, ir į kūrybinę puo-

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Daktaro Parnaso fantazariumas“

Gediminas JANKAUSKAS

Antradienį, lapkričio 29 d., Kitokio kino klube aktoriaus Johnny Deppo retrospektivoje žiūrėsime finalinį ciklo filmą „Daktaro Parnaso fantazariumas“ ir baigsim knygą apie J. Deppą loteriją.

Esminiai „Fantazariumo“ īvykiai plėtojasi po pasaulį keliaujančiame teatre, kuriam vadovauja magijos paslaptis perpratęs ekscentriškas daktaras Parnasas, gyvenantis šiame pasaulyje jau tūkstantį metų. Nemirtingumą ir neįtikėtiną sugebėjimą pasitelkus stebuklingą veidrodį patekti už realybės ribų paslaptingesias daktaras gavo iš paties šétono. Ne dykai, žinoma, o už ypatingą paslaugą. Jeigu pagal-

vojote, kad mainais į savo nemirtingą sielą, vadinas, jau pasukote vienu iš klaudingų klystkelį, kurį režisierius Terry Gilliamo filme bus daugybė. Per keletą šimtmecijų, praėjusiu nuo Fausto laikų, pragaro valdovas tapo kur kas klastingesnis. Dabar jam vienos apgaudo žmogaus sielos tikrai per maža. Parnasas pažadėjo šetonui gerokai daugiau aukų, o jei ši salyga nebūs įvykdita, pragare atsidurs paties daktaro dukra. Ir taip atsitioks tą dieną, kai Valentinai sukaks šešiolika metų.

Filmo siužetas kupinas mistifikacijų, o bemaž kiekvienas personažas (kaip ir reikalauja cirko iliuzionisto taisykles) gali lengvai transformuotis į kitokią pavidalą.

Labiausiai šis procesas atskleidžia per filmo herojų Tonį. Jį vadināta net keturi skirtinių aktoriai. Kai šiame keistame projekte pradėjės filmuoti aktorius Heathas Ledgeris netrukus pats iškeliao anapus realybės, po jo mirties režisieriu teko spręsti sudėtingą užduotį. Lengviausia, žinoma, buvo pakeisti aktorių kitu (juolab kad su H. Ledgeriu buvo nufilmuota ne tiek jau daug medžiagos). Tačiau T. Gilliamas pasielgė visai kitaip. Jis tarsi daktaras Parnasas transformavo pirmoje filme dalyje pasirodantį realų Tonį į vėliau šio personažo liniją tėsinčius įsivaizduojamus Tonius, kuriuos vaidina Heatho draugai Johnny Deppas, Colinas Farrelas ir Jude'as Law.

Savaitgalis prie televizoriaus

Apie pasileidėlius ir kitokius garbingus žmones

Gediminas JANKAUSKAS

Kiekvienas susitikimas ekrane su aktoriumi Johnny Deppu – tikra šventė. Ypač kai aktorius daro tai, kas jam labiausiai pavyksta – vaidina keistuolius ir kitas į jokius įprastus rėmus netelpinčias individualybes. Toks yra ir iškilus bei skandalinges XVII a. anglų meninės bohemos astostas Džonas Vilmos (1647–1680), filmo „Pasileidėlių“ (ketvirtadienis, 22.00 val., BTV) herojas. Kilmingo krauso potetui ir Ročesterio graufui nereikia sukti galvos, kaip užsidirbtį duonos kąsniai. Poeziją jis gali kurti savo malonumui. Tačiau Džonas jau seniai prarado tikrąjį gyvenimo džiaugsmą. Todėl jis nieko nebijo – net karaliaus Karolio II rūstybės.

„Snubo naktį“ (penktadienis, 0.15 val., TV1) rodomo kriminalinio trilerio „Garbingi žmonės“ pagrindinės siužetinės kolizijos ste-

bėtinai sutampa su... Williamo Shakespearė'o „Makbetu“. Pašelės gangsteris Maiklas Batalja (aktorius Johnas Turturro) veikia taip ryžtingai, kad nusipelnė įtakingo maifos krikštatevio Čarlio D'Amiko palankumo. Tačiau žiniuonės pranaštės, kad taps kriminalinio pasaulio valdovu, neduoda jam ramybės. Maiklo ambicijas dar labiau kursto žmona, raginantį pašalinti šiame kelyje visas kliūtis.

Komisijoje melodramoje „Kaip atsikratyti vaikino per 10 dienų“ (šeštadienis, 22.30 val., TV3) žurnalistė Endė (aktorė Kate Hudson) rengiasi rašyti straipsnį apie tai, kaip diplomatiškai per dešimt dienų atsikratyti nusibodusio vaikino. O reklamos srityje dirbantis Bendžamenas (aktorius Matthew McConaughey), norėdamas įtikinti viršininką, kad puikiai nusimauno apie moterų norus, pažada susi-asti šaunių merginą ir priversti įsi-

mylioti ji per dešimt dienų. Iš anksčio aišku, kad abu eksperimentai duos netikėtų rezultatų.

„Lietuvių kino aukso fondo“ cikle pažiūrėsime režisieriaus Raimundo Vabalo filmą „Laiptai į dangų“ (šeštadienis, 23.45 val., LTV), suruktur pagal Mykolo Sluckio romaną. Filmas ekranuose pasirodė tuojo po „Niekas nenorejo mirti“, todėl visą laiką nepelnytai buvo Vytauto Žalakevičiaus šedevro šešelyje. Jaunas, vos mokslus bai-gės korespondentas Jaunius važiuoja į tolimal Žvirbliūnų kaimą aprašyti, kaip gyvena Lietuvos provincija pirmaisiais pokario metais. Tokia yra laikraščio redaktoriaus atsakymas, kad žmonės randa sau suprantamą pomirtinio egzistavimo perspektyvą. Kur kas sunkiau ją supvokti materialistams ir mokslininkams. Pagal Carlo Sagano romaną sukurtame filme „Kontaktas“ (sekundadienis, 12.00 val., LNK) Elė Arovėj (aktorė Jodie Foster) nuo mažens traukė danguje spindinčios žvaigždės. Jos tėvas mirė nuo in-

mas, sodri faktūra, jokių ribų nepri-pažiūstanti ir dažnai su sveiku protu prasilenkianti fantazija, kurios ga-lėtų pavydėti pats Salvadoras Dalí. Šio kino alchemiko fantazijoje „Pano labirintas“ (šeštadienis, 23.40 val., Lietuvos ryto TV) mis-tikos taip pat bus į valias. Tik ši kartą ji naudojama ne vien pasakiskai atmosferai kurti, bet ir kur kas kilnesniams tikslui. Pavyzdžiu, kovai su ispanišku fašizmu...

Ko gero, jokia kita problema taip nedomina žmonių, kaip klausimas, ar yra gyvenimas po mirties. Tvirtai tikintys žmonės randa sau suprantamą pomirtinio egzistavimo perspektyvą. Kur kas sunkiau ją supvokti materialistams ir mokslininkams. Pagal Carlo Sagano romaną sukurtame filme „Kontaktas“ (sekundadienis, 12.00 val., LNK) Elė Arovėj (aktorė Jodie Foster) nuo mažens traukė danguje spindinčios žvaigždės. Jos tėvas mirė nuo in-

farkto, kai mergaitė buvo aštuonei metai. Dabar Elė – kosminius kūnus tyrinėjanti mokslininkė, kuriai pavyko užfiksuoti iš visatos sklin-dančius signalus. Kai nuspresta į tolimają Vegas planetą siusti astro-nautą, Elė ryžosi šiai kelionei, nes tikėjosi ten susitikti su tėvu, ir jai pavyko. Ar visa tai buvo tik gražus saps?

Filmo „Dėmesio! Durys užsidaro“ (sekundadienis, 21.15 val., LTV) herojė Helen (aktorė Gwyneth Paltrow) patyrė net du žiaurius likimo kircius. Pirmiausia sužinojo, kad neteko darbo. Skubėdama namo pasi-guosti savo jaunikui, ji vos spėjo išsoki į jau pajudėjusį metro traukinį, tačiau, pernelyg anksti praverusi miegamajo duris, rado Gerį meil-žés glėbyje. O kas būtų, jeigu Helen nespėtų į traukinį ir grįžtų laiku? Apie tai – antroji filmo dalis, tarsi visai kita tos pačios gyvenimo rule-tės partija. Todėl verta išiklausyti į autorų perspėjimą: „Brangūs žiūrovai, išgirdė žodžius „Dėmesio! Durys užsidaro“ pagalvokite, ar ne per anksti grįžtate namo...“